

Pomembne obletnice

Fomanjkanje in nasilje sta v I. svetovni vojni zavzela velik obseg, zato ni čudno, da so si ljudje po končani vojni oddahnili. Pričakovali so - in to popolnoma upravičeno - da bo nova država, kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev odpravila težak položaj, ki je nastal po vojni. Narodnostna osvoboditev naj bi prinesla s seboj tudi ureditev perečih socialnih in družbenih vprašanj. Narodi Jugoslavije pa so se lahko kaj kmalu pripravili, da so vsa goreča pričakovanja potrebnih ukrepov za ureditev tako kričečih nasprotij med delovnimi ljudmi in vladajočo

ja Jugoslavije, ki je na drugem kongresu v Vukovaru junija 1920 dobila naziv Komunistična partija Jugoslavije. Tako je leto 1919 njeno rojstno leto. Nerešeno nacionalno vprašanje v novi državi in številna nerešena socialna vprašanja so neizprosno terjala rešitev. Zato je po vukovarskem kongresu, t. j. po ustanovitvi KP Jugoslavije zasedal konec junija v Beogradu centralni delavski sindikalni svet in zavzel stališče za združitev strokovnih organizacij v okviru komunističnih sindikatov. Tudi delavska mladina ni zaostajala za drugimi naprednimi silami. V

50

Štovski ŽELEZAR

ŠT. 6 - LETO IX - 25. 6. 1969

buržuazijo zaman. Nasprotno, buržuazija si je vse bolj utrjevala položaj, uspehi ruske revolucije, ki je naletela na velik odmev tudi med našimi narodi, so silili meščanstvo v napad na gibanje delavskih in kmečkih množic. Delavstvo je uvidelo, da se mora tudi samo povezati med seboj, zakaj po razpadu avstro-ogrske monarhije so bili delavci razbiti na stranke po posameznih pokrajinah. Jugoslovanski proletariati se je znašel pred združenimi silami meščanstva in tak položaj je nujno narekoval zedinitev vseh naprednih gibanj. Pobudo za tako zedinitev so dali delavci v Bosni in Hercegovini in na to pobudo je srbska socialdemokratska stranka sklicala že januarja 1919 posvetovanje, da bi se dogovorila o zedinitvi. Temu pozivu pa se niso odzvale stranke iz Hrvaške, Slavonije in Slovenije. V socialdemokratskih vrstah se prišlo v tem času do razkola. Oportunisti so zagovarjali sodelovanje z meščanstvom, druga skupina pa je sodila, da je edino razredni boj tista pot, ki bo dovedla do socializma. Končno je le bila v aprilu 1919 iz več socialdemokratskih strank in skupin ustanovljena enotna socialistična parti-

začetku septembra 1919 je bila v Zagrebu ustanovljena Zveza komunistične mladine Jugoslavije. Vsa prizadevanja naprednih strank in gibanj v tem obdobju pa so naletela na ogorčen in surov odpor združenega meščanstva. Pripravilo je ofenzivo proti revolucionarnemu delavskemu gibanju in pri tem spretno izrabljalo napake vodstev tega gibanja. V noči med 30. in 31. decembrom 1920 je z zloglasno Obznano postavilo KPJ, SKOJ in razredne sindikate izven zakona, prepovedalo njihov tisk, imetje omenjenih organizacij pa zaplenilo. Ta surov ukrep pa ni strl naprednega gibanja, čeprav so bili pogoji delovanja v ilegali izredno težavni. Januarja 1923 je bila na pobudo ilegalne KPJ ustanovljena Neodvisna delavska stranka Jugoslavije. Ustanovno konferenco je policija še pred zaključkom razgnala, toda na pritožbo legalnega vodstva NDS je sodišče prve stopnje dovolilo novo delavsko stranko, ko je ugotovilo, da statut in program stranke nimata nelegalne oblike. Takoj po ustanovitvi je NDSJ osnovala svoje podružnice v vseh industrijskih krajih Jugoslavije. Tako so znova začeli komunisti utrjevati stike med

delavskimi središči. NDSJ je ustanovila tudi svoje sindikate, SKOJ pa je v povezavi s KPJ od leta 1923 pričel organizirati obrambne delavske grupe proti delovanju profašističnih mladinskih organizacij. Delo naprednih organizacij pa je bilo izredno težko, ker sta politiko srbskega meščanstva in monarhije podpirali tudi hrvaška in slovenska buržoazija. V želji, da bi čim prej obogatela, je združena buržoazija uporabljala najbolj srove oblike izkoriščanja naših delovnih ljudi. O resnični enakopravnosti narodov ni bilo sledu, saj npr. niso priznali črnogorskega in makedonskega naroda. Zaradi hudega razrednega in nacionalnega zatiranja ter politične brezpravnosti se je komunistična partija v stari Jugoslaviji nenehno borila proti vladajočim krogom, za pravice vseh delovnih ljudi. Sodni procesi proti komunistom in visoke zaporne kazni niso zatrlle krepitve socialnih, nacionalnih, demokratičnih in revolucionarnih gibanj, čeprav so kapitalistični krogi s kraljem in dvorno gospodo na čelu po 10 letih lažnega parlamentarizma uveljavili odkrito diktaturo. Odtlej je surovo zatiranje vseh naprednih gibanj še poglobilo prepad med vladajočim reakcionarnim režimom na eni in ljudskimi množicami na drugi strani. Naša Partija je prestala vsa preganjanja in stiske, čeprav se je stalno borila na dveh frontah: proti razrednim sovražnikom in izkoriščevalcem delovnih ljudi, hkrati pa proti oportunistom, sektašem in omahljivcem v lastnih vrstah. Svojo revolucionarno doslednost pa je dokazala, še posebno po letu 1937, ko se je pod Titovim vodstvom reorganizirana in utrjena zopet globoko zasidrala v delavskem razredu, očiščena vsega balasta.

Vse demokratično usmerjene sile so se krepile, državno vodstvo pa je vse bolj tonilo v izdajo, k povezovanju s fašističnimi silami osi Rim-Berlin-Tokio. S črnimi slutnjami so ljudje sledili vse bolj sumljivim dogod-

kom po svetu, dokler ni izbruhnila druga svetovna vojna.

To pa je pomenilo za jugoslovanske narode največjo nesrečo v vsej zgodovini njihovega obstoja, zakaj znašli smo se na robu nacionalne katastrofe. Ko so fašistične horde zasedale naše ozemlje, je vodstvo države z večino politikov pobegnilo, armada je kapitulirala, okupatorske oblasti pa so z vso preciznostjo in surovostjo pričele uvajati novi red. Imele so v načrtu zbrisati naše narode in državo z zemljevida. V tej največji nesreči pa je ostala zvesta svojemu ljudstvu le še Komunistična partija. Pozvala je ljudstvo, naj ne klonе, naj se združeno pod vodstvom Partije in Osvobodilne fronte pripravi in prične osvobodilni boj. Na nasilje je treba odgovoriti z množičnim udarom proti fašističnim zavojevalcem in njihovim prisklednikom, domačim izdajalcem. Slavno epopejo jugoslovanskih narodov v borbah druge svetovne vojne in hkrati ljudsko revolucijo so vodili komunisti. Med najhujšimi borbami so bili na II. zasedanju AVNOJ 29. novembra 1943 v Jajcu postavljeni temelji nove Jugoslavije, domovine vseh ena-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pomembne obletnice

(Nadaljevanje s 1. strani)
kopravnih narodov. Za ceno ogromnih žrtev je bila izbojevna resnična svoboda in obenem opravljena ljudska revolucija, ki je razbila star izkoriščevalski družbeni red in na njegovih razvalinah postavila novega, z ljudsko oblastjo.

Čakali so nas novi napori v povojnih letih, v težkih pogojih izgraditve in obnove dežele. Tudi to obdobje so naši narodi prehodili složni. Mlada socialistična republika si je ustvarila svojo gospodarsko osnovo. Ker pa naša država ni hotela postati sate-lit Sovjetske zveze, smo si nako-pali srd Stalina in namesto bratske pomoči smo doživeli velike težave s strani Sovjetske zveze. V mednarodnem merilu pa je nova Jugoslavija zaradi svojega odločnega stališča nasproti ma-hinacijam vodstva Sovjetske zveze dobila velik ugled. Kot do-sledna zagovornica miru in so-žitja med narodi je postala vzor resnične neodvisnosti, posebno še za kolonialne narode.

Na V. kongresu KPJ je bila leta 1948 komunistična partija preimenovana v Zvezo komu-nistov Jugoslavije. Poudarjeno je bilo, da zveza komunistov ne sme biti operativni voditelj vse-ga družbenega dogajanja, tem-več mora kritično in idejno delati zlasti s prepričevanjem v vseh organizacijah, organih in ustanovah, tako da se sprejme njena linija in stališča njenih članov.

Veliko prelomnico pa pomeni za nas izročitev upravljanja pro-izvodnje in drugih dejavnosti iz rok državne uprave v roke nepo-srednih proizvajalcev, kar je bilo doslej prvič v zgodovini uveljavljeno v Jugoslaviji.

Že med NOB je vzniknila mi-sel o organizaciji sindikatov v bodoči družbeni skupnosti, po osvoboditvi pa so bili leta 1945 ustanovljeni enotni sindikati, to je Zveza sindikatov Jugoslavije, ki so v obdobju postavljanja no-vih družbeno-ekonomskih teme-ljev in v obdobju gospodarske obnove v hudo opustošeni domo-vini, nastopali predvsem kot de-javniki mobilizacije delovnih lju-di za gospodarsko obnovo, za večjo delovno storilnost in za ustvarjanje prepotrebnihih eko-nomskih temeljev nove sociali-stične družbe, za prehod na sa-moupravljanje in njegovo utrje-vanje.

SKOJ je med NOB deloval v sestavu USAOJ, kot njegovo borbena jedro, ki je z višjo idej-no-politično zavestjo in z visoko disciplino svojih članov bilo predvodnik širokih množic mladi-ne v NOB in v socialistični re-voluciji. Po osvoboditvi pa je na kongresu 15. 12. 1948 bila usta-novljena skupna mladinska or-ganizacija Zveze mladine Jugo-slavije, ki je delovala in še delu-je na krepitvi socialistične za-

vesti in aktivnosti mladine v so-cialistični graditvi domovine.

Sodobna zgodovina zveze ko-munistov Jugoslavije in vseh naprednih organizacij je zgo-

vina bojev za pravice delovnih ljudi. Ko letos praznujemo veli-ke obletnice iz zgodovine na-prednega gibanja med našimi narodi, želimo, da bi vse tri na-predne organizacije dosegale še naprej zadovoljive uspehe v skupno korist vseh naših narodov, pod vodstvom moža, kate-rega ime je vpleteno v vsa pri-zadevanja, napore, boje in zma-ge našega delavskega razreda in vseh delovnih ljudi – našega maršala TITA.

ŠTORE – NEKDAJ IN DANES

ZAČELO SE JE S KOVAČIJO

Pod obronki Javornika in Sra-botnika so pred več kot sto leti pričeli izkoriščati bogate sloje rjavega premoga. Na obeh bregovih lene Voglajne so se tedaj še razprostirali obsežni gozdovi, ki so jih pričeli ob Bojanskem potoku hitreje krčiti. Tam sta postavila dva tujca kovačijo. Ko so podjetni ljudje prišli na za-misel, da bi se dalo izkoriščati še nahajališča železove rude pod Rudnico, so tam postavili pri-mitivne peči, pozneje pa v Fu-žinah pri Planini nad Sevnico. Od tam so železo prevažali v Store, kjer so leta 1851 ustanovili obratovališče s pudlovkami in obrat za valjanje železa. Pod-jetje se je preimenovalo v Rud-nik in železarno, oziroma Berg-und Hüttenwerk Store. V tistih letih je bila že tudi mimo Štor in Celja speljana Južna železni-ca; naselje je dobilo še pošto. Tovarna je bila v rokah tujih kapitalistov, ki so hoteli tudi prebivalstvo čim bolj ponemčiti, zato so pričeli s ponemčevanjem že pri otrokih. Ustanovili so naj-prej nemški otroški vrtec. Ker pa je z razvojem železarne naraščalo število delavskih družin in

PROGRAM PRIREDITEV

v počastitev 50-letnice ustanovitve ZKJ, ZSJ in SKOJ
v Štorah

27. 6. 1969 ob 18. uri: svečano zasedanje DS Železarne in druž-beno-političnih organizacij v Kulturnem domu
28. 6. 1969 ob 16. uri: sprejem mladinskih čet s pohoda po partizanskih poteh
ob 16. uri: kegljaški turnir na Lipi
29. 6. 1969 ob 8. uri: nadaljevanje turnirja
30. 6. 1969 ob 16. uri: medobratna tekmovanja v malem no-gometu
ob 16. uri: prvenstvo posameznikov ŽŠ v kegljanju
1. 7. 1969 ob 16. uri: nadaljevanje in zaključek medobratnih tekmovanj, nadaljevanje in zaključek prvenstva v keglja-nju posameznikov
2. 7. 1969 ob 16. uri: nogometni turnir pionirskih ekip
3. 7. 1969 ob 16. uri: športno srečanje ekip TAM Maribor, ŽŠ Štore v nogometu, rokometu, kegljanju moških in žensk, tek na 800 m – v polčasu nogometne tekme – streljanje z malokalibrsko puško
Po končanem športnem srečanju bo svečana razglasitev re-zultatov in javno žrebanje, pri katerem pridejo v poštev vsi udeleženci športnih srečanj.
4. 7. 1969 ob 10. uri: množično zborovanje pri Domu žele-zarjev na Teharjih. Po zborovanju pa piknik vse do večernih ur. Zabava z glasbo.

s tem število šoloobveznih otrok, so prebivalci zahtevali ustanovi-tev šole. Oblastniki in tuji last-niki ter uradništvo tovarne so ljudem dopovedovali, da je iz praktičnih razlogov v Štorah po-trebna nemška osnovna šola. Po prizadevanjih »Schulvereina«, organizacije, ki je imela nalogo ponemčevati slovenski živelj, je bila ustanovljena nemška osnova šola, zgrajena s pomočjo železarne in marca 1892 izročena namenu, v glavnem ponemčeva-nju slovenskih otrok. Tja so preselili tudi nemški otroški vr-tec.

Železarji pa so pridno delali in dosegali lepe uspehe. Le go-spodarji niso imeli sreče s pro-dajo izdelkov. Prehuda je bila konkurenca starejših in moder-nejših tovarn bivše Avstro-ogr-ske. Zlasti železarna v Vitkovi-cah na Češkem je pripomogla, da je prvi lastnik v Štorah go-spodarsko propadel. Potem so se našli petičneži in ustanovili del-niško družbo. Ko so razširili obrate, so našli tudi kupce in stalne odjemalce. V začetku so izdelovali oklepne plošče in pa-ličasto železo za tržaške ladje-

delnice. Leta 1861 je pričela obratovati livarna. Kmalu so od-livali kakovostne odlitke, večje komade, izdelovali so dele za Diesel-motorje, parne cilindre za lokomotive, napažalnike, ki so jih tudi izvažali. Odlitki do 6 ton so bili dobre kakovosti in so šli dobro v denar, prodajali so jih okoliškimi obratom, rudnikom in železnicami; kot že rečeno pa so nekaj izdelkov celo izvažali. Po-goji dela pa so bili težki, proces proizvodnje najbolj primitiven, delavcem so pokazali, da morajo biti zadovoljni, da sploh imajo zaposlitev. Kdor je preveč godr-njal, je bil postavljen na cesto.

Lastniki železarne so imeli v načrtu večje rekonstrukcije in izboljšave tehnološkega procesa, saj jih je k temu silila konku-rena na trgu. Profiti verjetno niso bili slabi, saj so delovno silo izkoriščali po mili volji, za-kaj torej ne bi razširili obratov in si ustvarili še boljše pogoje za bogatenje. Leta 1912 in 1913 je bila zgrajena kalorična cen-trala s 3 parnimi kotli in 2 par-nima strojema. Valjarno so mo-dernizirali tako, da so lesena

(Nadaljevanje na 3. strani)

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

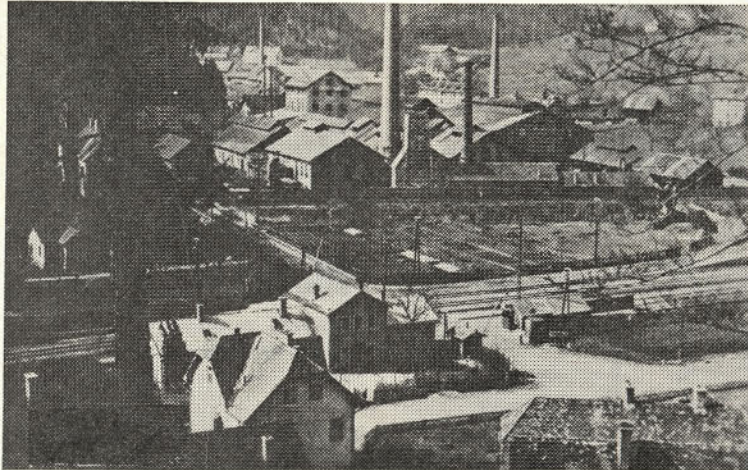
(Nadaljevanje z 2. strani)
valjčna ogrodja zamenjali z jeklenimi, sezidana je bila varilna peč in postavljena nova 20-tonska Siemens-Martinova peč. Tako je postala železarna neodvisna od tuje dobave polizdelkov. Za lastnike ogromen korak na-

pomesti. In res so kapitalisti dušili prebujanje razredne zavesti pri delavcih kolikor se je le dalo. Saj imajo slovenske šole, po vseh uradih slovenščino, v denarne zadeve tovarnarjev se pa nimajo pravice vtikati. Samotarji, ki so leta 1924 dobili dru-

ši, ali kakor so sami dejali zavrednejši. Prihajali so zastopniki Delavske zbornice iz Ljubljane pa sekretar republiškega odbora Zveze kovinarskih delavcev Jugoslavije in ta dva sta »hujkskala« delavce, naj se bolj energično borijo za svoje pravice. Kakšne pravice pa še hočejo imeti, so godrnjali kapitalisti. Prekleti rdečkarji! Delavsko prosvetno društvo »Bodočnost« mora imeti prapor. In so si umislili predrznost, ki je lastna samo zastrujenim prevratnikom. Star rudarski prapor, prapor zaščitnice rudarjev sv. Barbare, ki je bil shranjen v teharski cerkvi, so vzeli in ga preuredili za prapor DFD »Bodočnosti«. Pa še neki učitelj jih je učil pri pevskih vajah. Hoteli so ga že premestiti, pa so delavci ostro nastopili pri celjskih oblastnih organih in učitelj Martin Stante je ostal in še dalje vadil delavce — pevce. Ti pa so hodili po vaseh okoli Štor in peli ljudem slovenske narodne, umetne in seveda revolucionarne pesmi. Vse to je imelo v sebi veliko hujkskaškega. V šamotarni so bili še veliko bolj predrzni. Tam je bilo veliko

delavcev iz Lovrenca, Sentjanža, Laške vasi, Prožinske vasi, Vrbnega. Teh že niso mogli imeti tako pod kontrolo in jih po svoje prepričevati ter zastraševati vodilni ljudje v tovarni.

Dejansko pa se je proizvodnja v železarni in v šamotarni razvijala neskladno in brezperspektivno. Temeljila je na fizičnem izkoriščanju zaposlenih, značaj proizvodnje je bil sezonski, kar je pa odgovarjalo takratnem sistemu poslovanja po kapitalističnih lastnikih. Dokaz, da je bilo temu tako, je v tem, da obratne zmogljivosti niso bile polno izkoriščene; saj je imela npr. jeklarna letno zmogljivost preko 14 tisoč ton surovega jekla, proizvajali pa so samo 8000 do 8700 ton; valjarna, ki je prav tako obratovala sezonsko, pa je dajala 6500 ton paličastega, predvsem pa betonskega železa. Li-varna je posebno po rekonstrukciji leta 1938 imela pogoje, da daje znatno več končnih izdelkov, vendar pa je zabeležena najvišja proizvodnja 3700 odlitkov in cevi. Zaposlenih je bilo (Nadaljevanje na 4. strani)

Štore pred vojno

prej, pa tudi več ljudi je dobilo zaposlitev. Toda kakšno. Delali so v dveh izmenah. Najprej so v jeklarni proizvajali surovo jeklo, potem pa so isti delavci v valjarni opravili še valjanje. Tudi staro železo so po večini zbirali isti delavci. Delali so po 12 do 16 ur dnevno.

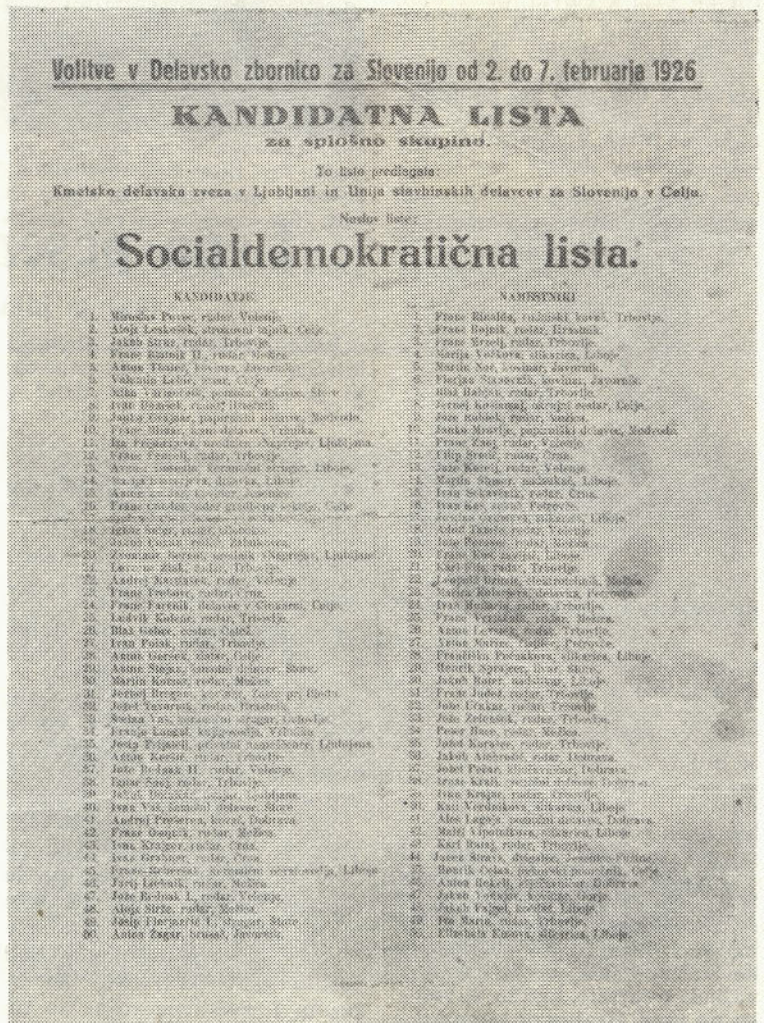
Nekoliko višje je pod hribom Montekukoli pričela leta 1880 obratovati šamotarna. Postavljeno je bilo vodno kolo za drobljenje gline in majhna peč za žganje gline. Proizvodnja je bila malenkostna, pogoji dela pa težki, zdravju škodljivi. Toda za skorjico kruha je bilo treba marsikaj potrpeti in požreti. Takšni so bili časi.

Načrte za obsežnejšo modernizacijo železarniških obratov in naprav pa je prekrizala prva svetovna vojna. Možje in fantje so odhajali k vojakom, vse je nekam slabo kazalo, dokler ni propadla stara monarhija, na njenih temeljih pa so zrastle nove države in državice. Uresničen je bil tudi davni sen po združitvi južnih Slovanov v eno državo. Delovni ljudje pa so upravičeno pričakovali tudi reševanje gospodarskih in socialnih vprašanj, toda zaman.

Delo se je v tovarnah počasi normaliziralo, ker pa so delodajalci še kar naprej izkoriščali delavce, med katerimi so nekateri že prinesli ideje o potrebah izboljšanja odnosov in delovnih pogojev, o priznavanju pravic zaposlenim, so se vznemirili delavci, še bolj pa njihovi izkoriščevalci, saj so delavci postajali vse bolj drzni in s takimi prevratniki je treba neusmiljeno

gega lastnika in doživeli modernizacijo obratov in naprav, so si leta 1925 omislili praznovanje 1. maja. Večine delavcev enostavno ni bilo na delo, češ da slavijo praznik dela, šihnt pa morajo imeti plačan. Predrznost do skrajnih meja!

Seveda je zaskominalo tudi železarje, da bi praznovali 1. maj, delo naj bi počivalo, odšli bi lepo v povorko in vzklikali prevratniška gesla, peli revolucionarne pesmi, tovarnar pa naj jim plača šihnt. Uspelo jim je samo enkrat, ko se je baje tudi ravnatelj tovarne udeležil povorke delavcev do Celja in po celjskih ulicah, toda potem nič več. Saj so »rdečim« agentom rasle peruti in prihajali so vedno z novimi zahtevami po višjih mezdah, boljših pogojih dela, po dopustih in tako naprej. Pojavili so se delavski zaupniki, nadležni kot stenice in dali vedeti, da mislijo delavci tudi na štrajk, če ne bodo uspeli v svojih zahtevah. In leta 1931 so res v livarni pričeli stavkati. Ravnateljstvo je hitro ukrepalo »nekaterim delovodjem in zaupnikom zvišati mezde, z drugimi pa radikalno obračunati. In tako sta delavska zaupnika Tonka Jager in Ivan Stojar »letela« iz tovarne za par let, drugi so se pa potuhnili. Pa kaj, ko so se delavci organizirali v pevski, dramski krožek, ustanovili celo pevsko društvo »Bodočnost« z dramsko sekcijo, dosti jih je bilo včlanjenih v telovadnem društvu »Sokol«, kjer so tudi imeli dramsko sekcijo. Vse to je skrbelo lastnike obeh tovarn, saj so delavci postajali vedno predrnej-

Na kandidatni listi so tudi delavci iz Štor

ŠTORE – NEKDAJ IN DANES

(Nadaljevanje s 3. strani)

komaj 280 ljudi, čeprav bi jih bilo za neprekinjeno obratovanje potrebnih 500. Latsniki so dosledno uveljavljali načela kapitalističnega sistema, s čim manj investicij v proizvodna sredstva in za družbeni standard dosegati čim večje dobičke na račun delovnih ljudi; torej izkoriščanje rudnih bogastev in cenene delovne sile.

V tovarni so sedeli na vodilnih mestih večinoma nemčursko usmerjeni ljudje, pokorni slugi ravnateljstva in njegovih zahtev, za zahteve izkoriščanih delavcev pa gluhi. Zlasti dosledno so izkoriščali delavce v šamotarni. Zato je po dobrih pripravah tam tudi prišlo v februarju 1935 do stavke, ki je trajala 14 dni in več, dokler niso delavci s posredovanjem delavske zbornice v Ljubljani, sreskega načelstva v Celju in ob pomoči sekretarja Zveze kovinarskih delavcev Jugoslavije v Ljubljani tov. Leskoška – Luke dosegli obnovitev kolektivne pogodbe, ki jim je zagotovila boljši zaslužek, pravico do dopusta in druge pravice iz zakona o zaščiti delavcev. Sicer so bili že v prvih letih po prvi svetovni vojni tudi med delavci v Štorah napredni ljudje, ki so nastopili že pri volitvah v Delavsko zbornico za Slovenijo leta 1926 kot kandidati na listi socialdemokratov. Tu najdemo Miho Vermočnika, Antona Stojana, Jožeta Florjančiča

Ivan Flis, predsednik sindikata in organizator stavke v šamotarni 1935.

ča starejšega, Ivo Vaša med kandidati, med namestniki pa Henrika Šprajcerja starejšega. Vermočnik Florjančič in Šprajcjer so bili železarski delavci, Stojan in Vaš pa sta bila delavska zaupnika v šamotarni. Stojan je bil pozneje med voditelji za delavske pravice in je pripravil s Flisom štrajk. V stavkovnem odboru pa najdemo tudi Angelo Ulagovo, ki je imela močan vpliv na delavce v šamotarni; te so namreč najbolj trepetale, kaj bo, če stavka ne uspe. Hrabro se je postavljala po robu surovim žandarjem, ki so med stavko vdrli v

šamotarno in grozili stavkujočim, češ, vse vas bomo pometali iz tovarne in izgnali iz Štor. Angela pa: »Prej boste vi šli iz Štor kot mi«. In tako je tudi bilo. Žandarje so premestili Angela pa je dočkala v šamotarni upokojitev in živi danes v Celju, še vedno čila in prepričana, da se je pravično borila.

DPD »Bodočnost« je doživljala vedno težje čase in se je zato razšilo, priključilo pa se je DPD »Svobodi« v Celju, tako se je za nekaj časa izognilo šikanam oblastnih organov, ki so vedno bolj ovirali delo delavskih društev. Po mogočnih manifestacijah delavcev v Celju leta 1935 je

bila tudi »Svoboda« v Celju razpuščena. Zato so se štorski delavci zbrali v društvu »Vzajemnost« in tam nadaljevali prosvetno delo, čeprav pod vedno težjimi pogoji. Društvene prostore in rekvizite so imeli v neki pralnici.

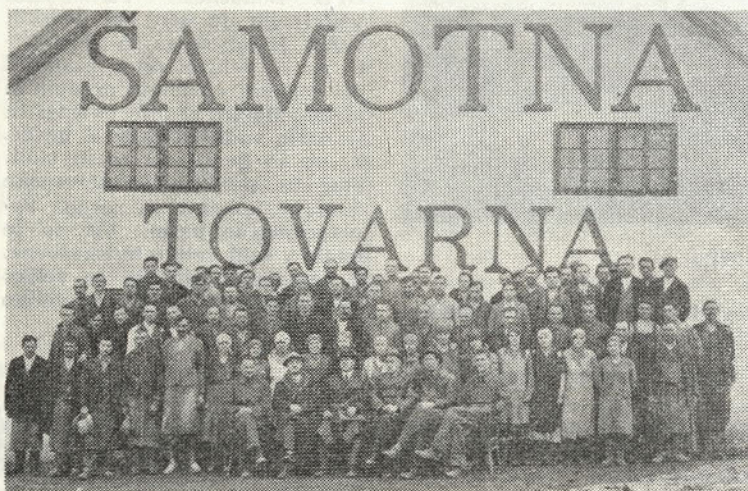
Toda tudi nemčurji niso mirovali. V Štorah so kmalu pridobili nekaj pripadnikov »Kulturbunda«, z drugo besedo nekaj petokolonašev, ki so postajali vedno bolj samozavestni. Pomagali so celjskim petokolonašem pri sestavljanju spisikov najbolj zavednih Slovencev vseh slojev, ki so jih po prihodu okupatorjev potem izseljevali, zapirali in

mučili po zaporih ter taboriščih. Arhiva »Vzajemnosti« je zgorela pred pralnico, a iskre so se razpršile daleč naokoli in ponesle upornega duha po okoliških

Delavski zaupnik valjarjev Gořišek Ferdinand v letih 1926 do 1932

vaseh, ki so ostale zveste naprednim in svobodoljubnim idejam. Ko so se po gozdovih okoli Javornika pojavili pripadniki Prve celjske čete in kurirji drugih slovenskih uporniških enot, so našli zatočišče in pomoč v zavednih hišah Lipe, Laške vasi, Lovrenca, Sentjanža, Prožinske vasi, Javornika, Svetine, Kanjuc in drugod. Zato pa so tudi prebivalci teh naselij okusili največ gorja, ko so okupatorske oblasti na prve znake upora zverinsko reagirale.

Šamotarji v letu 1936.

Lepa pesem je odmevala in hrabrila

Naj je bilo še tako hudo, pesmi smo ostali zvesti

Jožeta OJSTRSKA, znanega kovača in sindikalnega delavca, ki je čez trideset let delal v železarni, sem našel doma v Trnovljah. V podstrešni sobici je sedel za mizo in čital »Delo«. Začuden me je pogledal, ko sem stopil v čumnato in ga veselo pozdravil. V naslednjem trenutku me je objel, kakor starejši brat najmlajšega, saj sem ga s svojim obiskom resnično iznenadil, no, in če povem po resnici razveselil, kakor sem se tudi sam razveselil tega srečanja. Nato pa je stekel pogovor o starih časih, ko je še vandral po svetu, dokler se ni leta 1919 zaposlil v železarni v Štorah.

Jože se je izučil kovaške obrti v Vojniku v času od januarja 1908 do 1911, nakar je odšel po svetu, kakor je bilo takrat še v navadi; delal je v Lipnici, pa v Würztallu, v Bad Icschlu in v Seltztallu. Ob izbruhu I. svetovne vojne so tudi njega vtaknili v vojaško sukno, po 10 mesecih pa je bil za-

radi boleznj odpuščen in je nekaj časa še delal v Seltztallu. Ko pa je Avstrija propadla, se je vrnil v domovino, saj je bil na domače kraje še vedno zelo vezan (rojen je bil v Šmartnem v Rožni dolini). Zaposlitev je našel v železarni, kjer je kmalu postal član socialno demokratske stranke, pozneje pa je bil včlanjen v SMRJ, tj. v zvezo kovinarskih delavcev Jugoslavije. Zaradi marljivega dela in tovariškega odnosa do sodelavcev, si je kmalu pridobil njihovo zaupanje, bil je več let delavski zaupnik, nekaj let pa tudi odbornik Bratovske skladišnice do njenega razpusta. Rad se spominja tistih časov, ko so z Jagrom Tonko, Goriškom, Stojanom in ostalimi zaupniki vodili borbo za izboljšanje delovnih pogojev, predvsem pa za boljše mezde. Marsikatero grenko uro so doživeli, zelo pogosto so viseli na nitki, pred odpustom z dela, Tonka in Stojan sta bila postavljena na cesto, drugi so še ostali v stalni

negotovosti, kaj bo prinesel jutrišnji dan. Sestajali so se v društveni sobici nad gostilno pri Adrineku in se posvetovali, kako naj še kljubujejo izkoriščevalcem, ali naj stopijo v štrajk, ali ne. Toda sklenili so marsikaj, niso se pa vsi teh sklepov držali in tako do štrajka v železarni ni prišlo, razen v livarni leta 1931., kar pa ni trajalo dolgo. Po par dneh so jim mezde rahlo zvišali, Tonko in Ivana pa pognali na cesto.

Le šamotarji so leta 1935 vztrajali v štrajku in dosegli izpolnitev svojih zahtev, saj drugače res niso mogli, ker so imeli izredno nizke mezde. Njihov ravnatelj, ruski emigrant Čerkasov pa se je vedel zelo oblastno in se sploh ni hotel dosti pogovarjati z delavskimi zaupniki. Le ti pa se niso dali ugnati, trdno so se organizirali, stopili v stavko in po nekaj dneh zmagali. »Bolj enotni so bili, kot mi v železarni«, pravi Ojstršek. »Med nami pa

(Dalje na 5. strani)

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

(Nadaljevanje s 4. strani)
jih je bilo nekaj takih, ki so se na vse načine dobrikali vodstvu podjetja in rušili našo enotnost.

Toda naj je bilo še tako hudo, delavskemu pokretu se nisimo izneverili, predvsem pa smo ostali zvesti naši pesmi, borbeni pesmi in lepi narodni pesmi. V naši društveni sobici smo pridno vadili in nastopali na vseh prireditvah v Štorah, na Teharjih, zlasti pa po vaseh okoli Štor, kjer smo imeli vedno dovolj zvestih poslušalcev. Pesem je družila delavce in kmete in vnašala v naša srca zavest in zvestobo domovini. Če nismo smeli slaviti Prvi maj v Štorah, smo odšli v vasi in tam zapeli, dobrega razpoloženja ni manjkalo.

Režimom ni dišal razmah delavskih prosvetnih društev, tudi naše pevsko društvo »Bodočnost« so razpustili, toda spojili smo se s »Svobodo« v Celju. Ko pa je bila »Svoboda« po velikih delavskih manifestacijah v letu 1935 v Celju razpuščena, se je naša »Bodočnost« zopet osamosvojila in dalje gojila lepo pesem, borbeno, narodno in umetno. Imeli smo seveda težavne pogoje, a vztrajali smo. Čeprav smo nekaj časa vadili v neki pralnici zadaj za tovarno, nas to ni motilo, da ne bi pridno obiskovali pevskih vaj in vaj dramske sekcije. Če so koga od vodečih odpustili iz tovarne, ali ga strahovali in onemogočali, z drugimi metodami, ni nič zaleglo, mi smo vadili naprej in peli, igrali, kolikor se je le dalo. Šele izbruh druge svetovne vojne je zavrl delo zavednih delavcev — pevcev in igralcev.

Po vojni pa smo obnovili naše pevsko društvo, ki je nekaj časa nosilo naziv »Bodočnost«, potem »Jože Potež«, dokler se ni preimenovalo v DPD Svoboda, ki še danes deluje v Štorah.

Izredno težko mi je bilo, ko sem bil upokojen in nisem mogel v Štorah dobiti primerne stanovanja, da bi lahko še deloval pri pevski sekciji »Svobode«. Tako rad bi bil še prepeval z mojimi dolgoletnimi tovariši: Fridolinom Seničarjem, Filipom Hrastnikom, z Zoharjevimi fanti, z Leopoldom Dobrščkom in ostalimi, s katerimi sem sodeloval dolga leta, v težkih pogojih pa vendar preživel z njimi marsikatero lepo urico. Zdaj sem sam, lani mi je umrla žena. Vsako številko »Železarja« prečitam domala od črke do črke. Veselim se nad uspehi, ki jih dosegajo železarji. Zelo rad bi pa dočakal kakšno srečanje s sodelavci in si ogledal nove obrate rastoče tovarne, poslu-

šal, s kakimi težavami se zdaj borijo; morda pa bi še kako zapeli, predno bi se razšli. Ej, to bi bilo lepo!»

Naj povem še to, da je bil Ojsteršek Jože po osvoboditvi

Jože Ojsteršek

izvoljen za predsednika sindikalne podružnice v železarni. Sprejeli so ga tudi v članstvo

Zveze komunistov, pozneje pa je doživel grenko razočaranje, ko so ga zaradi afere nekega sindikalnega delavca zopet izključili iz ZKS. Poznejši predsednik sindikalne podružnice, mlad delavec, ki se je sam šele izgrajeval, mu je zabrusil, da ne ve, kaj je marksizem. Tedaj pa mu je Ojsteršek prinesel knjige, ki so mu pred dolgimi leti odpirale oči in ga spodbujale, ko je doživljal kot delavski zaupnik težke čase in lepo priporočil mlademu razgretežu, naj si prečita, od kod so včasih napredni delavci črpali znanje o materializmu. Te knjige je pokazal zdaj tudi meni: Sigma — Naš svetovni nazor (teorija in razvoj dialektičnega mate-

rializma, izd. Cankarjeva založba 1934, dalje: Socializem in vera Zvonimirja Bernota, izd. l. 1922 SSJ v Ljubljani ter knjižnico »Delavski zaupnik« z napotki za delo teh zaupnikov v težkih pogojih, avtorja Franca Pliberška). Te knjige Ojsteršek še danes ljubosumno čuva.

Prehitro je minil čas in morala sva se posloviti; obljubila sva si, da se bova še dobila, saj mu je samemu včasih red dolgočasno.

Morda pa se bo izpolnila želja dolgoletnemu delavcu v železarni in mnogim njegovim tovarišem, da se še enkrat snidejo, si povedo kako živijo, obudijo stare spomine in na koncu še zapoje, morda...

R. U.

LETA VOJNE

Ko so Nemci pomladi 1941 zasedli vso severno Slovenijo, so našli v štorski železarni močno petokolonaško postojanko. Mladi Hruschka je postal član stranke NSDAP in vodja krajevne skupine (Ortsgruppenführer) organizacije Steirischer Heimatbund. Član direkcijskega sveta in eden delničarjev te industrijske družbe Desiderius von Bitzy je kot major v nemški vojski pogostoma prihajal v Štore in dajal s tem nemškemu značaju podjetja trdno oporo. Mladi dr. Philipp von Neufeldt — Schöller, sin enega od delničarjev Gustava von Neufeldt — Schöllera, ki je bival v Švici, se je preselil iz Dunaja v Celje in prihajal od tod vsak dan v železarno, kjer je kot zaupnik lastnikov nadziral poslovanje, ki pa je bilo zelo okrnjeno.

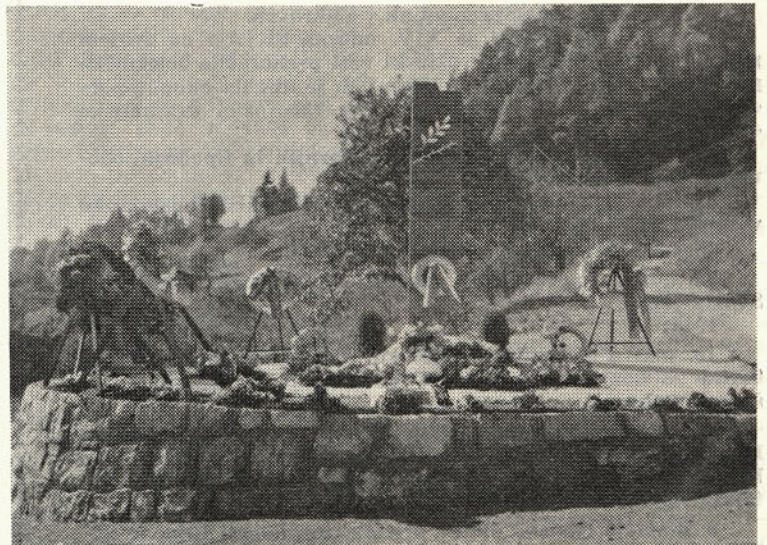
Martinarna med okupacijo ni obratovala. Valjarna je bila leta 1941 ustavljena, zaloga zvaljana železa takoj razprodana, stroji srednje proge so bili oddani neki valjarni v Nemčiji. Livarna je med okupacijo izdelovala strojno litino in kokile za jeklarno tvrdke Gebrüder Böhler und Komp. A. G. v Kapfenbergu, kasneje pa tudi odlitke za male bombe, ki so jih dobavljali raznim tovarnam v Nemčiji za dogotovitev. Bivši lastniki in operativni štab so se še pred koncem vojne razbežali. Pred svojim begom so uničili razne knjige in spise, mnogo arhivskega materiala pa je šlo v izgubo po osvoboditvi z oddajo starih knjig in spisov kot star papir.

Po osvoboditvi so bili obrati izropani, podjetje pa se je nahajalo v skrajno slabem in opu-

stošenem stanju. Še slabše pa bi bilo, če se partizani in aktivisti OF celjskem rajonu ne bi povežali proti koncu vojne z nekaterimi delavci in uslužbenci v železarni in jih zadožili, da morajo poskrbeti za varnost obratnih naprav, ko se bodo okupatorji in lastniki tovarne umaknili. Pretila je namreč nevarnost, da bi ob umiku teh ljudi poglani obratne naprave v zrak in tako prizadejali še večjo škodo. Ing. Berger se še spominja sestanka s predstavniki NO odbora nekje pri Šmartnem v Rožni dolini, kjer so se pogovorili, kako je treba poskrbeti, da ne bo v podjetju povzročena še hujša

materialna škoda. Tako so bile obvarovane vsaj tiste naprave, ki jih med okupacijo niso demontirali in odstranili.

V začetku avgusta 1945 so bili bivši lastniki in upravitelji železarne Gustav Neufeldt Schöller, dr. Philip Neufeldt Schöller in Desiderius von Bitzy obsojeni po senatu vojaškega sodišča v Celju, na odvzem svobode s prisilnim delom, obenem pa na izgon iz države in zaplenbo celotnega premoženja, ki so ga imeli kot solastniki podjetja Rudnik in železarne Štore ter vse ostale imovine. S to sodbo je bilo celokupno podjetje zaplenjeno v korist države.

Spomenik padlim borcem na Svetini

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

Pregled najvažnejših dogodkov v našem kraju v letih 1941—1945

1941:

1. aprila je beograjska vlada ukinila delovna taborišča in odredila izpust političnih internirancev-komunistov in ostalih antifašistov.

11. aprila je nemška okupacijska vojska pod poveljstvom generala Lanza vkorakala v Celje.

14. aprila je gestapo prevzel svoje funkcije na Spodnjem Štajerskem. Dan nato so prvi gestapovci prišli v Celje.

16. aprila so se v Celju in okolici pričele prve aretacije, Slovencev pa že vnaprej pripravljenem načrtu.

19. aprila je nemški notranji minister Himmler obiskal Celje. Med drugim si je ogledal zapore in slovenske zapornike.

6. junija je šel skozi Celje prvi transport v Srbijo deportiranih Slovencev.

20. julija je bila ustanovljena na pobudo Pokrajinskega komiteja KPS za Štajersko I. celjska četa na Slemenih — Resevna.

V noči od 4. na 5. avgust je I. celjska četa izvedla svojo prvo akcijo — požig Čatrovega kozolca za Bežigradom.

11. avgusta je bil v Gorici pri Slivnici ujet komandir Celjske čete Franjo Vrunč-Buzdo.

16. avgusta se je I. celjska četa spopadla z okupatorskimi žandarmerijskimi patruljami na Javorniku (Langerjeve peči) pri Svetini. Ranjen je bil komandir Peter Stante.

24. avgusta sta bila pokrajinski sekretar za Štajersko Slavko Šlander in komandir I. celjske čete Franjo Vrunč ustreljena kot talca na dvorišču sodnih zaporov v Mariboru.

25. avgusta so se preostali borci I. celjske čete pod vodstvom komandirja Vilča Šlandra mudili v Pustih njivah pri Planini. Ustrelili so orožniškega komandirja Neuwirtha s Planine.

27. avgusta je I. celjska četa vodila svoj zadnji boj v gorečem Zavškovem mlinu v Šentrupertu.

1. oktobra je izdajalec Albert Cerkovnik izdal borce in aktiviste pri Farčniku v Zvodnem. Nemška zaseda je ujela ranjenega Toneta Šmerca.

29. oktobra ponoči je bil I. štajerski bataljon pod komando Franca Rozmana-Staneta na pohodu iz Griž proti Brežicam mimo Medloga, Golovca in Škofje vasi. Predahnili so na Dobrotinu nad Vojnikom.

1942:

14. novembra so gestapovci vodili zvezane partizane po celjskih ulicah. Del teh partizanov je bil iz Veličkove čete Savinjskega bataljona II. grupe odredov, ki so jih Nemci ujeli dne 7. novembra v boju na Kreflovem vrhu na Dobrovljah. Med njimi so vodili tudi Tončko Čečevo, sekretarko KPS kozjanskega okrožja. Mrtve partizane so razstavili v zasramovanje pred Narodnim domom.

1943:

14. julija štirje napadi na Nemce na Teharjih.

1944:

23. januarja aretacija mladink v Lokrovcu.

14. februarja ponoči je XIV. udarna divizija na svojem pohodu na Štajersko pri Prožinski vasi prekoračila železniško progo in jo nato minirala. V Dramljah je uničila okupatorsko občinsko pisarno in poštni urad ter razorožila drameljsko orožniško postajo.

14. februarja borbe divizije na Gornjih in Spodnjih Slemenih nad Dramljami.

8. maja so enote Kozjanskega odreda uničile postojanko v lovski koči na Svetini.

17. maja rekvizicije v Štorah in okolici.

31. julija so partizani razrušili progo med Štorami in Sentjurjem.

1945:

18. marca je padla na Resevni pri Šentjurju sekretarka SKOJ za kozjansko okrožje Cvetka Jerinova skupaj z Dušanom Lahom.

18. marca so Nemci obkolili na Resevni II. bataljon Kozjanskega odreda. Po junaški borbi je padlo okoli 100 borcev. Nekaj dni nato je Bračičeva brigada na Resevni potokla hajkajoče Nemce.

8. maja je ljudska oblast pričela prevzemati ključne položaje v Celju.

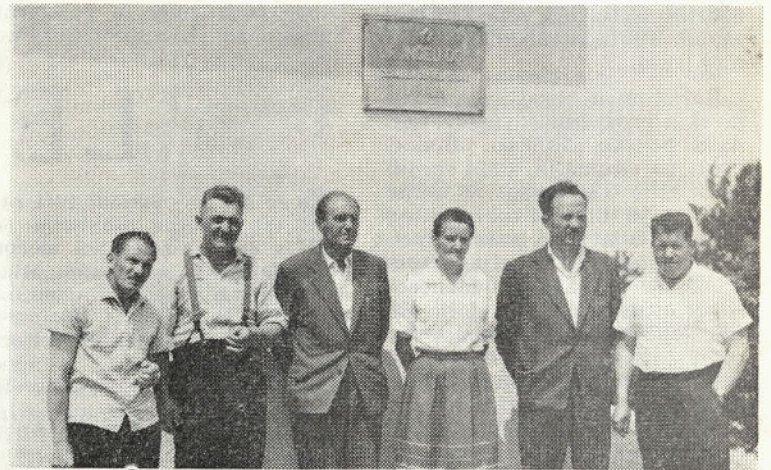
10. maja je generalni štab Jugoslovanske armade v svojem dnevnem povelju javil, da je Celje osvobojeno.

DELEŽ NAŠIH KRAJEV V REVOLUCIJI

V teh dneh je minulo 24 let od dne, ko so utihnili poslednji streli, ko so naši borci ujeli v Soštanju Löhrovo armado in zadnje ostanke okupatorjevih čet. Vračati pa so se začeli na svoje, po večini upostošene domove, izgnanci in interniranci. Življenje se je začelo normalizirati, ljudje so začutili, da jim težko priborjena svoboda prinaša res veliko novega. Spominjali so se, da je že davno pred vpadom nacističnih in fašističnih tolpa na naše ozemlje, telo v naših množicah, zakaj začutili so, da se jim godi krivica, tako v političnem, kot socialnem in

Franjem Vrunčem je že v prvih dneh okupacije organiziral Vojni komite za Celje in Savinjsko dolino. Ob pripravljanju oboroženega upora se je opiral na mrežo javk, postavljenih že pred vojno.

Kot prva izmed slovenskih partizanskih čet je bila 20. julija 1941, ustanovljena »Celjska četa« — to je celo dva dni pred dnevom, ki ga Slovenci štejemo za dan vstaje. Celjska četa se je formirala na našem terenu, naslanjajoča se na ta kraj z močnim industrijskim delavstvom, ki je v njem sekretar Tone Grčar vodil organizacijo KP

Člani I. celjske čete z obveščevalci z leve na desno: Jaka Strnad, Jože Farčnik, Milan Boršič, Hermina Seničarjeva, Ivan Novak in Ivo Zupanc ob otvoritvi Vrunčevega doma na Javorniku (Svetina)

kulturnem življenju. V srcih in razumu širokih ljudskih množic je gorela želja in volja za boljše življenje. Te težnje so zavzele še večji razmah, ko so popustili trhli stebri stare Jugoslavije in je izdajstvo vodilnih ljudi prepustilo ljudske množice na milost in nemilost okupatorju. Ta pa je razkosal in si razdelil slovensko zemljo kot lahek plen, kajti izdajalski vrhovi pri nas so samo premišljevali kako bi svojo hlapčevsko vlogo lepše prilagodili novim razmeram. Toda zmotili so se vsi izdajalci našega naroda in okupatorji, ki so pijani prvih zmag že mislili, da so obračunali z našim narodom. Delovno ljudstvo pa je mislilo in odločilo drugače. Narodi podjarmljene in razbite stare Jugoslavije so se na klic KP dvignili k uporu. Nastopila je ura revolucije — osvobodilne vstaje proti fašističnemu okupatorju in domačim izdajalcem, v borbi za nov družbeni red, v katerem naj delavskemu razredu pripada vodstvo v bratski skupnosti jugoslovanskih narodov.

V spopadu s sovražnimi silami so tudi Slovenci doprinesli svoj delež, pri čemer tudi naš kraj ne zaostaja. Okrožni komite KP v Celju s sekretarjem

in OF. S predelom med Voglajno in Savinjo je bilo mogoče nadzorovati strateško važno železniško progo, Zidani most—Celje—Maribor in si odpreti zvezo s Hrvaško. Težko prehodni teren je borcem nudil dovolj primerne zavetja, tudi njegovo prebivalstvo, zlasti v višinskih predelih je bilo pripravljeno sodelovati.

Celjska četa je bila osnovana na Slemenu, kjer si je uredila taborišče blizu kmeta Muleja (po domače Resenšek). Ob njeni ustanovitvi je borcem govoril komandir čete Franjo Vrunč-Buzdo in jih ob zaključku pozdravil z dvignjeno pestjo in besedami: »V boj za svobodo!«, nakar smo mu vsi borci odgovorili: »V boj«. Četi je primanjkovalo orožja in municije, bila pa je nenehno izpostavljena okupatorjevi obveščevalni službi. V noči na 4. avgust je četa izvedla sabotažno akcijo s požigom velikega, pridelkov in strojev polnega kozolca na Čatrovem posestvu v Bukovem žlaku pri Celju, zaplenjenem po okupatorju.

Pred nameranim napadom na žandarmerijsko postajo v Gorici pri Slivnici sta si 11. avgusta (Dalje na 7. strani)

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

(Nadaljevanje s 6. strani)
sta hotela razmere v tem kraju ogledati Franjo Vruč in Peter Stante, sama. Žandarji pa so jima tamkaj pripravili zasedo. Štantetu, ki je streljal z revolverjem, se je rešitev posrečila, Vručna pa so zasledovalci ujeli v strugi Voglajne in ga po besnem spopadu ranjenega odvedli v celjski Stari pisker. Dva tedna pozneje so ga v Mariboru ustrelili.

Štante se je vrnil k četi in postal njen komandant. Odredil je takojšen premik čete na bližnji hrib, tako da so Nemci drugo jutro udarili po praznem starem taborišču. Nato si je četa pripravila novo bivališče v težko pristopnih »Langerjevih pečeh« na Javorniku.

V poznem popoldnevu 16. avgusta so žandarji obkolili to novo taborišče. Po močnem obstreljevanju so se partizani v nejasni situaciji umaknili iz obroča. Pri tem je Štante padel čez skalovje in se hudo poškodoval. Del čete se je zbral pri Dramljah, od koder so nekateri odšli proti Ljubljani. Druga skupina se je ustavila v gozdu nad javko, ki je bila pri Jožetu Farčniku v Zvodnem pri Teharjih, blizu Počajtovega mlina.

Pokrajinski komite v Mariboru je bolnemu komandirju Štantetu kot naslednika določil Vilča Šlandra, Slavkovega brata. Ta je že 18. avgusta prišel na javko pri Farčniku in ukrenil vse potrebno za združitev čete. Ob budnosti okupatorjevih sil in ne-

je štela le kakih 7 borcev. Okrnjena četa je dospela do Pustih njiv na Dolu pri Planini. Tu je obračunala z vodjo žandarmerijske postaje, ki jo je zasledoval. Od tod je zavila nazaj v Šent-rupert in se zaustavila v ZAVŠKOVEM mlinu. Po izdajalcu obveščeni žandarji in policisti so 27. avgusta obkolili mlin. Ker se partizani niso hoteli predati, so Nemci zažgali mlin, ki je zgorel s stanovanjsko hišo vred. Med tem je iz plamenov skočil eden izmed partizanov in smrtno ranil nekega žandarja, nato pa se je sam zrušil pod strelji. Po izjavah prič je v mlinu zgorelo 5 borcev.

Poleg komandirja Vručna, Štanteta in Vilča Šlandra so bili borci CELJSKE čete še: Janko Skvarča-Modras, Miro Verčkovnik-Džoni, Jože Turk-Čovček, Jože Mlakar-Rudi, Jožica Hribar, Hermina Seničar, Karel Vovk, Milan Boršič in Ivan Novak. Četi sta se pridružila še britanska vojaka Junis in Krim, po rodu Arabca, ki sta pobegnila iz transporta v nemško ujetništvo. Izmed imenovanih borcev je ob koncu vojne ostalo samo 7 živih.

Okupatorju in domačim izdajalcem ni bilo dovolj, da so preganjali borce prve CELJSKE čete, temveč so zdaj zasledovali tudi sodelavce, ki so materialno in moralno podpirali borce. Tudi po razbitju prve CELJSKE čete je še naprej hodila in držala veje še naprej hodila in držala zve-KPS kozjanskega okrožja, s po-

vih (Resenškova) iz Slemen, mati Neža in hčerka Marija sta umrli v taborišču, sam oče pa se je vrnil domov. Od ostalih sodelavcev OF pa so bili poslani v koncentracijska taborišča še Strnad Jaka, Gorjup Ignac z ženo, ki je umrla v taborišču, Tofant Ivan, Zajberl Maks, Turnšek Slavko, Sivka Martin, Flis Karel in Ojsteršek iz Prožinske vasi, dočim

kom. Tega dne je bil ubit izdajalec-gestapovec Evgen Himmer, vodja postojanke na Svetini, požgana in minirana lovska kočja,

Najtežje dni pa so ti kraji doživeli marca leta 1945, ko smo vsi vedeli, da je naša zmaga pred vrati. Takrat, ko so zavez-niki stiskali fronte, je bil sovražnik primoran k umiku čez pozneje še šola, kamor je sovražni-

Ocvirkovi otroci iz Kompol: Tine, Gregec, Pepca in Peter

sta bila Stojan Anton in Flis Ivan po daljšem mučenju v celjskih in mariborskih zaporih, izpuščena zaradi pomanjkanja dokazov. Flis je na posledicah mučenja tudi kmalu umrl.

Tudi družina Ocvirk iz Kompol je bila med prvimi, ki je že leta 1941 sodelovala v organiziranem odporu. Zato so bili vsi člani družine, ki so bili še doma, poslani v koncentracijska taborišča. Tako je tudi ta družina plačala najtežji krvni davek kar s 4 člani družine. Gregor in Pepca sta podlegla v taboriščih, Peter in Tine pa sta padla kot borca NOB.

Po teh aretacijah je nastopilo v teh krajih zatišje, saj je okupatorju uspelo, da je delno zadržal organiziran odpor. Ponovno so zaživeli naši gozdovi po prihodu slavne XIV. divizije, ki je ponoči 13/14 II. 1944 prešla preko Svetine proti Dramljah in Pohorju ter sejala val splošnega upora na Štajerskem. Po tem času so se pričeli prebivalci teh krajev masovno vključevati v KOZJANSKI ODRED in druge enote NOB.

K temu je veliko pripomogla okolnost, ker je bil komandant Kozjanskega odreda Marjan Jerin iz napredne in ugledne učiteljske družine iz Kompol.

Okupator se je nastanil tudi na Svetini v koči, ki je bila pozneje požgana, da bi tako preprečili nadzorovanje tega kraja. Dne 8. maja 1944 so borci KOZJANSKEGA ODREDA prešli na ozemlje okrog Svetine in Štor ter tako obračunali s sovražni-

nik hotel na vsak način nastaniti svoje sile, da bi na ta način preprečil napredno gibanje, saj se je zavedal, da so vrata na Kozjansko s tem odprta.

Balkan in tako v besnosti skušal zadati zadnji udarec NOV. Tako so dne 18. marca 1945 Nemci obkolili na Slemenih in Resevni drugi bataljon KOZJANSKEGA ODREDA, ki je po junaški borbi padel do zadnjega borca in z njimi tudi okrožna sekretarka SKOJ, Cvetka Jerinova. Nekaj dni nato pa je 25. marca v Javorniku vodila borbe XIII. udarna brigada Mirka Bračiča, ki je pregnala hajkajoče Nemce, katerim je pomagalo letalstvo.

Vse te zgodovinske borbe pa obeležujejo številni spomeniki, ki so postavljeni v teh krajih, to so grobovi padlih tovarišev, ki so žrtvovali za svobodo vse, kar so imeli. Te grobove vzdržuje Krajevna organizacija ZB Štore, saj nas veže odgovornost do njihovih žrtev, po njihovem sporočilu pa smo dolžni graditi tako domovino, ki bo vredna tolikih žrtev. Toda dostikrat sredi težav pri vsakdanjem delu kaj radi pozabljamo, da nikoli ne bomo mogli za stvar lepše in srečnejše bodočnosti žrtvovati toliko, kolikor so žrtvovali vsi, ki so dali življenje.

Vručev dom na Svetini

varnosti novih izdaj pa to ni bilo lahko, niti ni mogel takoj vzpostaviti zveze s SAVINJSKO četo. To zvezo je iskal verjetno z namenom, da se CELJSKA četa pridruži SAVINJSKI, ki je nastopala na mnogo ugodnejšem, zanesljivejšem terenu.

Po nekaj dneh je Šlender krenil proti Bohorju s skupino, ki

sameznimi sodelavci v Kompolah. Zaradi izdaje domačih izdajalcev je leta 1942 okupator odkril skoraj vse aktiviste in sodelavce OF. Nato so pričeli z množičnimi aretacijami. Žrtve so najprej zaprli v celjski »Stari pisker«, nato pa jih poslali v razna koncentracijska taborišča. Med prvimi je bila družina Muleje-

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

KAKO SE ZNAJTI V NOVIH POGOJIH?

(Nadaljevanje s 5. strani)

Delavci, ki so se z vseh strani vračali na delo, so našli demoralirane obratne naprave, primanjkovalo je surovin in predvsem strokovnih kadrov. Toda občuse težkih nalog, ki so stale pred da je izbojevana svoboda, da je zavladal po svetu mir, jim je vlival moči, da so se z vsem prizadevanjem in z nepopisno voljo vrgli na delo, na obnovo tovarne, saj so imeli pred seboj izgleda za lepšo bodočnost. Zavedali so se težkih nalog, ki so stale pred njimi, predvsem potrebe po obnovi tehniške opreme v vseh obratih in po organiziranju načrtne proizvodnje. Samo na ta način so lahko mislili na čim večji prispevek za obnovo domovine, predvsem težke industrije, ki je kar vpila po železu in jeklu.

Težko se je bilo znati v takih pogojih. Po prve tone koks so šli s kamioni v Zreče in v Vitanje, da so lahko pričeli z delom livarji. V juniju 1946 so dali v obratovanje novo martinovko »partizanko«, zdaj se je šele začelo popolno obratovanje, ker je lahko pričela z obratovanjem tudi valjarna, pri obnovi in graditvi so bile potrebne tone in tone betonskega železa. Počasi so se vračali tudi poklicni delavci, ključavničarji, električarji, strugarji, orodjarji, livarji, valjarji. Prihajalo je pa je tudi vedno več novih delavcev, ljudje s podeželja, ki so se morali šele privajati na delo v tovarni, na pogoje dela. Težko je bilo in vedno težje, zahtevnejše, obsežnejše. Vodstvo podjetja je prehajalo iz rok v roke, imelo je polne roke dela, prihajali so novi strokovnjaki, primanjkovalo je vedno bolj inženirjev in tehnikov, izkušenih delovodij metalurške in ostalih strok. Tu so bili še stari strokovnjaki ing. Turk, ing. Berger, tehnik Hanjšek, tu je še bilo nekaj izkušenih delovodij v livarni, valjarni in mehanski ter elektro-delavnici, prihajalo je knjigovodsko in komercialno osebje. Podjetje je po osvoboditvi vodil nekaj časa dipl. ing. Berger Pavel, potem Dr. Menhart, pa dipl. ing. Turk, potem je prišel Ivan Drev, komercialist, ki se je poleg odgovorne naloge vodstva podjetja, vrgel še v kulturno-prosvetno delo.

V juniju 1945 je bil ustanovni občni zbor podružnice enotnih sindikatov v Storah in je bil za prvega predsednika izvoljen čolgoletni delavski zaupnik v stari, ugoslaviji kovač Ojsteršek Jože, za tajnika pa livar Jože Novak. V novembru istega leta je bil izvoljen za predsednika livarski delovodja Smuk Franc,

tajnik je ostal Jože Novak. Glavna skrb sindikata je bila tolmačenje članom kolektiva nove pogoje in odnose, nove cilje delavskega razreda v novi Jugoslaviji, obenem pa urejevanje prehrane in oskrbe sploh v novih razmerah, posebno za nove delavce, ki so vedno bolj potrebovali stanovanja. To ni bila lahka naloga, bil je cel kup nalog, odgovornih in včasih skoraj nepremagljivih. V februarju 1946 je prevzel vodstvo sindikalne podružnice Jože Novak, podpredsednik je bil Karl Vodeb, varilec, tajnik pa administrativni uslužbenec Viktor Žohar.

Razvitje sindikalnega prapora

Kmalu sta Vodeb in Novak zamenjala položaje v sindikatu. Osnovane so že bile posamezne komisije, tako komisija za oskrbo s prehrabnenimi artikli in tekstilijami, obutvijo in dr., komisija za stanovanja in ostale. Prve mesece po osvoboditvi je delalo v železarni okrog 250 delavcev, do konca leta 1945 že čez 400 delavcev, leta 1946 pa že 717 delavcev in uslužbencev. Naloge, ki so stale pred strokovnim vodstvom in vsem kolektivom so bile ogromne, dozdevno nepremagljive. Toda zavest delavcev je rasla in z njo volja do dela, ne samo v rednem delovnem času; že same rekonstrukcije v sami tovarni so zahtevale sto in sto ur prostovoljnega dela. Razmahnilo pa se je tudi društveno in športno življenje. Razen tega je bilo treba pomagati prebivalcem podeželja pri obnovi gospodarstev, stanovanjskih hiš v požganih vaseh, orodja in opreme saj je bilo treba obnoviti tudi kmetijstvo, kajti industrijsko prebivalstvo je bilo tre-

ba redno preskrbovati z življenjskimi artikli. Obnova Kozjanskega je dobivala delovno silo tudi iz Stor, delavci in ostali ostali člani kolektiva so se vozili v opustošene vasi in pomagali z delom in materialom.

Potrebe železarne pa so narekovale šolanje poklicnih delavcev, zato je bila najprej improvizirana obrtno-industrijska šola za nekatere najpotrebnejše poklice v dveh oddelkih stare osnovne šole, pozneje se je preselila v gozdne stanovanjske banato pa v teharsko osnovno šolo, dokler ni bila na Lipi zgrajena nova industrijska šola, v kateri je pričel pouk z novim šolskim letom 1949/50. Učenci šole so pri gradnji sodelovali od kopanja temeljev do opreme šolskih delavnic s stroji, z električno napeljavo in ostalim. Povsem dograjeno je bilo šolsko poslopje julija 1950. leta. Šola se je kmalu uveljavila doma in po vsej Sloveniji, posebno še z dobro organiziranimi razstavami. Podjetje pa je pričelo štipendirati dijake in študente na srednjih in visokih šolah, da bi tako prišlo do prepotrebne kvalificiranega in visokvalificiranega strokovnega kadra.

Potrebe po izdelkih železarne so narekovale izboljšavo tehnološkega procesa in širjenja obratov, postavljanje novih pogonskih naprav. V jeklarni so do leta 1946 delali plinski generatorji sistema Turk s fiksnimi rešetkami, tega leta pa so jih pričeli prestavljati in v letih 1946 in 1947 postavili tri nove plinske generatorje z vrtljivimi rešetkami izven martinarne. V valjarni je bila leta 1948 podaljšana potisna peč. Izvršena pa je bila tudi prva dozidava k stari livarni, ki se je nadaljevala vse

do leta 1953. V letu 1949 so postavili v livarni dve sušilni peči sistema »Herman«. Tega leta je bil stavljen v pogon tudi četrti plinski generator.

Za direktorja podjetja je bil imenovan v letu 1947 dotedanji predsednik mestnega ljudskega odbora v Celju Andrej Svetek, ki je prevzel direktorske posle 1. februarja. V naselju Lipa je bilo dograjenih v tem letu 8 stanovanjskih zgradb — četvorčkov, medtem ko so bile že številne stanovanjske hiše — bloki v starem naselju Stor preurejene, da so tam pridobili nova stanovanja. Število zaposlenih je raslo iz leta v leto. V letu 1947 je bilo že čez 1000 zaposlenih, v letu 1948 že domala 1300. V tem letu je bila k železarni priključena tudi šamotarna kot poseben obrat.

Kolektiv železarne je nenehno tekmoval v povečanju storilnosti in je prejel ob koncu leta 1947 od Zveze kovinarskih delavcev Jugoslavije pohvalnico za izpolnitev planskih nalog letnega proizvodnega plana.

Mladinci železarne so se udeležili prostovoljne delovne akcije na progi Sežana—Dutovlje in se vrnili s prehodno zastavico.

V tem letu je bil ustanovljen tudi vajeniški pevski zbor, čeprav se je metalurško-industrijska šola nahajala začasno v prostorih osnovne šole na Teharjih in torej se ni mogla doseči tistega razmaha, ki je bil zaželen. Ko pa je pričel pouk v novi zgradbi, je bil 22. februarja 1950 izvoljen prvi šolski mladinski komite, obenem je bil ustanovljen športni aktiv, pevski zbor in študijski krožki. Upravljanje šole je prevzel ravnatelj Anton (Nadaljevanje na 9. strani)

Prevzem prve prehodne zastave, priborjene v tekmovanju železarjev za obnovo domovine

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

(Nadaljevanje z 8. strani)
KLINAR z Jesenic. Dela se je lotil z vso energijo mladega človeka. V novih pogojih dela je ves predavateljski kolektiv delal prizadevno in uspehi niso izostali.

Delo sindikalne podružnice je dobivalo vedno večji obseg; zdaj so delale že komisije za zaščito dela, za preskrbo in stanovanja, za iznajdbe in racionalizacije, za tarifna vprašanja in tekmovanje, za socialno zavarovanje in oddih, za fizikulturo in šport in kulturno-prosvetna komisija. Upravni odbor podružnice je štel 16 članov, nadzorni odbor 3 člane, v obratih pa je delalo 9 pododborov, ki so zlasti skrbeli za čim uspešnejše tekmovanje med obrati, za boljše storilnost in kakovost izdelkov. V letu 1947 je bil plačan funkcionar — predsednik sind. podružnice Jurij Zupanc, februarja 1948 pa je te posle prevzel Rudolf Uršič, tajnik pa je bil Ivan Tofant, delavec v jeklarni. V letu 1949 je prevzel predsedniške posle zopet Jože Novak, za tajnika pa je bil izvoljen Martin Ritovšek, vratar.

Vsa ta leta so člani kolektiva vedno vztrajneje tekmovali v proizvodnji in pri prostovoljnih delih. Zgrajen je bil vodovod s pobočij Svetine na Lipo, mnogo prostovoljnega dela je bilo opravljenega pri graditvi metalurško-industrijske šole, leta 1948 so pričela dela pri graditvi ozkotirne železnice, prostovoljna dela so se nadaljevala še v letu 1949 in še v naslednjih letih. K prostovoljnemu delu je vzpodbujala sindikalna organizacija in njeni pododbori. Delali so po desetinah. Posebno so se v delo zagrizli člani Partije. Desetine so med seboj tekmoval v prizadevnosti in vztrajnosti.

Po prizadevnosti na delovnih mestih, kakor pri prostovoljnem delu se je lpo videlo, kako razume kolektiv potrebe mlade industrije in mlade dežele, ki je vlagala ogromne napore v izgraditev in obnovo. Tu so se kovali kadri novih ljudi, zvestih načelom, napisanim na zastavi Partije in Enotnih sindikatov, v programu Fronte.

V podjetju se je širila organizacija KP, vključno strogim kriterijem za sprejem. Tedaj je štela organizacija KP v podjetju že 137 članov in 57 kandidatov, med njimi 46 udarnikov.

Za preskrbo delavcev in uslužbencev je skrbel Industrijski magazin, h kateremu je nekaj časa spadala čevlarska delavnica, poleg nje še pekarna. Trgovske lokale industrijskega magazina in pekarno je železarna modernizirala (zgrajena je bila moderna parna pekarna, ki še danes oskrbuje Štore, Sentjur in tudi nekatere celjske lokale). S pro-

stovoljnimi deli so zgradili člani kolektiva železarne tudi vodovod od pošte do industrijskega magazina in pozneje do pekarne. Kolektiv železarne, sindikalna podružnica in prosvetno društvo »Jože Potež« so dosegli lepe uspehe v tekmovanju v počastitev V. kongresa komunistične partije Jugoslavije, I. kongresa Enotnih sindikatov, III. kongresa KP Slovenije, Oktobrske revolucije, Dneva republike in Dneva armade v letu 1948. Kolektiv pa ni tekmoval samo za čim boljše uspehe v količinah in kakovosti proizvodov, temveč tudi v političnem, ideološkem in strokovnem izobraževanju ter kulturno-prosvetnem izpopolnjevanju in pri tem dosegel lepe uspehe. Vsestransko tekmovanje je dobilo v letu 1950., ko je prejel kolektiv, ki je štel takrat 1456 članov, v prvem in drugem polletju prehodno zastavo centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije, prvič še

denarno nagrado 245.000 drugič pa 263.000 din in obenem naslov zaslužnega kolektiva črne metalurgije. Tako smo šli naproti važnim dogodkom z lepimi rezultati naporov prvih povojnih let.

V letu 1946 je znašal bruto produkt 679.788.000 din, produktivnost na zaposlenega pa 32,1 t, v letu 1947 že bruto produkt 1.687.508.000 din, produktivnost na zaposlenega pa 41,8 t, v letu 1948 bruto produkt 2.120.213.000 din, produktivnost se je povečala na 43,5 t na zaposlenega, v letu 1949 je bruto produkt narasel na 2.646.431.000 din (2 milijardi 646 milijonov), produktivnost pa na 48,9 t na zaposlenega.

Urejena je bila že primerno obogatena sindikalna knjižnica. V okviru kulturno-prosvetnega društva »Jože Potež« (predsednik R. Uršič) delujeta živahno dramska družina in moški pevski zbor.

Aprila 1950 je pričela obratovati plamenica št. 2 v novi, povečani livarni; peč ima kapaciteto 20 t.

Na Svetini so na ruševinah lovske kočice bivšega hitlerjanca Himmerja, ki so ga 8. maja 1944 likvidirali borci Kozjanskega odreda, zgradili železarji svoj planinski dom za rekreacijo in razvedrilo prizadevnih članov kolektiva. V Bojanskem potoku so zgradili električno centralo za napajanje z električno energijo črpalnice pod planinskim domom in razsvetljava doma.

Železarji pomagajo pri prostovoljnih akcijah graditve zadruženih domov, pri graditvi celjskega plavalnega bazena; nad Jurkloštrm si pripravljajo drva za kurivo vedno številnejšim družinam, ki se naseljujejo v Štovah.

Delo na vseh straneh, izobraževanje, izpopolnjevanje, oblikovanje novega človeka, novih medljudskih odnosov.

NOVO POGlavJE V ZGODOVINI DELAVSKEGA RAZREDA

Junija 1950 je Zvezna ljudska skupščina izglasovala Zakon o upravljanju gospodarskih podjetij po proizvajalcih, prvi zakon v zgodovini delavskega razreda, s katerim je bilo uresničeno geslo velikega Lenina »TOVARNE DELAVCEM«.

Za kolektiv železarne je bil zgodovinski dan in največji praznik 17. septembra 1950, ko je predsednik prvega delavskega sveta, tov. Tugomer VOGA prevzel iz rok odposlanca ministrstva za težko industrijo tov. ing. Kotnika ključne tovarne, s čimer je bilo podjetje izročeno v upravljanje proizvajalcem. Ta svečani akt je vtisnil nov pečat prizadevanjem kolektiva, da ostane med najboljšimi delovnimi kolektivi v deželi.

Tako se je pričelo novo poglavje v zgodovini našega železarskega kolektiva in industrijskega centra. S prevzemom podjetja v upravljanje so bile pred člane kolektiva postavljene PO VSEBINI in OBSEGU NOVE odgovorne naloge. Čeprav zaenkrat še posvetovalna organa, sta delavski svet podjetja pod vodstvom tov. Tugomerja Voge in upravni odbor podjetja na čelu s tov. Francem Spolenakom z vso resnostjo prišla za delo; člani organov delavskega upravljanja so se zavedali, da jim je naložena izredna odgovornost, kako z upravo podjetja reševati zapletena vprašanja in premagovati vse ovire na poti k napredku in vedno večjemu razvoju podjetja.

Zahteve tržišča so narekovala

povečanje proizvodnje in razširitev asortimana proizvodov. Tu pa so bile še številne naloge, v katere neposredni proizvajalci doslej niso imeli pravega vpogleda, a se je bilo treba tudi tem nalogam privaditi, treba je bilo študirati položaja na tržišču, zakon ponudbe in povpraševanja, komercialne in finančne predpise ter še marsikaj, kar je delalo članom organov upravljanja dosti preglavic in povzročalo prenekateri glavobol. Organi upravljanja pa so imeli za seboj prizadeven kolektiv, ki se novih nalog ni ustrašil, z novim poletom se je lotil vsake naloge, ki se je pojavila v tej ali oni obliki, s takimi ali drugačnimi zahtevami. Tako so krčili pot v NOVE ODNOSE. Organa upravljanja sta se spoprijela z vprašanji osnovnega proizvodnega plana, finančnega plana podjetja, v obseg in izvršitev kapitalne graditve, v analizo stroškov proizvodnje in znižanje polne lastne cene. Poleg vsega tega sta se DS in UO z roko v roki z upravo podjetja in sindikalno podružnico zelo podrobno lotila skrbi za delovnega človeka, poglobili so se v analizo delovnih pogojev na vseh delovnih mestih, pretresali zaščito delavcev, prehrabene in stanovanjske probleme, poleg vsega pa še analizo in potrjevanje bilanc. Tako so krepko zoralo prve brazde NOVE LEDINE.

Razprave na zasedanjih delavskega sveta so bile živahne in stvarne in so tako služile kot
 (Nadaljevanje na 10. strani)

Zasedanje DS

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

(Nadaljevanje z 9. strani)
podlaga za oblikovanje sklepov, ki jih je potem izvajal upravni odbor, oziroma jih je izvrševala uprava podjetja. Na uspehe, ki so prinašali kolektivu v tem in še v naslednjem letu lepo število priznanj in diplom, so vplivali: sistematsko delo in pomoč partijske ter sindikalne organizacije. Tudi odprti partijski sestanki so bili posvečeni predvsem proizvodnim problemom, prav tako pa tudi sindikalni sestanki.

V letih 1949 do 1951 je zrastle na Lipi nov samski dom za 100 samskih delavcev. Povečan je bil internat za učence metalurške industrijske šole.

Kolektiv je pod skrbnim vodstvom strokovnjakov pristopil k pripravam za vlijanje valjev in 12. decembra 1950 so imeli prvo taljenje za valje, vložek 14,3 t, odlita sta bila 2 valja za železarno v Zenici, eden 680×1400 , drugi pa $\phi 580 \times 1400$, kvaliteta: poltrda litina. S povečanimi napori za kakovost je livarna valjev zapisala novo stran v prizadevanjih kolektiva k povečanju asortimana proizvodov. Osvojitve proizvodnje valjev je odprla železarni novo pot na tržišče, domače in inozemsko.

V letu 1951 je bilo dograjenih pet 18-stanovanjskih blokov na Lipi, kar je zelo omililo pereče stanovanjsko vprašanje. V tem letu je štel kolektiv že 1619 članov.

Bruto produkt je znašal leta 1950 2.724.341.000 din, v letu 1951 2.936.165.000 din; če vzamemo za bazo leto 1947, je narasel bruto produkt v letih 1950/51 za 74 %, vkljub vsem objektivnim težavam, ki so spremljale kolektiv, saj je samo v enem letu trajal nepredvideni remont jeklarne 55 dni.

Po letu 1951 smo pristopili tudi v naši železarni k redukcijam, odpuščenji so bili člani večjih kmečkih družin, da bi se oprijeli dela na kmetijskih posestvih. Zato je število članov kolektiva v letu 1952 padlo od prejšnjih 1619 na 1437; to število je le počasi raslo in šele v letu 1956 je štel kolektiv zopet 1602 člana.

Produktivnost pa je vkljub upadanju števila članov kolektiva naraščala in z njo tudi vrednost bruto produkta, ki je znašala v letu 1952 že 3.517.436.000 din, v letu 1953 3.961.959.000 din in v letu 1954 že 4.547.910.000 dinarjev.

Take uspehe je bilo mogoče doseči samo z nenehnim tekmovanjem in skrbnim gospodarjenjem, s poostrojitvijo delovne discipline in z izboljšanjem delovnih pogojev.

Člani delavskega sveta so se učili gospodariti, pridobljene izkušnje in sklepe DS pa so prenašali na člane kolektiva. Mar-

sikdo je mislil, da je delovne sile premalo, ko pa so napravili analizo, se je pokazalo, da ni tako. Pač pa je bilo treba pristopiti k mehanizacijam in izboljšanju tehnološkega procesa. Do leta 1953 so v jeklarni vlagali napore za izboljšanje tehnološkega procesa, predvsem v pripravi vložka in pri nakladanju peči. Tako je bila v pripravi vložka postavljena nova žerjavna proga z razpetino 25 m za razkladanje in nakladanje vložka. Postavili so tudi stiskalnico in škarje. Pred pečjo je bil postavljen nov podest z normalnotirno progo in — kar je zlasti olajšalo poprej naporno ročno nakladanje — uvedeno je bilo nakladanje peči z nakladalnim strojem. V letu 1952 je bila dograjena nova 120 m dolga livarska hala in s tem zelo olajšano delo v tem obratu. Livarna valjev je v letu 1951 že proizvedla 1558 t litoželeznih valjev. Nova livarna ima 3840 m² površine. Cevna livarna ima 1188 m² površine, vsa livarna torej 5028 m² površine.

Posebno pozornost so posvetili graditvi elektroplavža, ki je obetal proizvodnjo kvalitetnih surovin, neobhodno potrebnih pri proizvodnji valjev. V valjarni so postavili novo strojnico z el. motorjem, s tem je bil pogon elektrificiran, zmožljivost obrata pa povečana.

Kolektiv se je vključil v prvo tekmovanje delavskega upravljanja, na katerega je pozival republiški odbor sindikata metalurgov. Tekmovalo je staro in mlado, kolektiv je proglasil leta 1951 94 udarnikov. Mladina se je v začetku leta 1952 s temeljitim programom pripravila na tekmovanje v počastitev V. kongresa Ljudske mladine Jugoslavije. Obrati so izvrševali dnevne planne s 15 %, s 127 % in celo s 150 %. Obenem so povečali skrb za delovnega človeka, za zaščito pri delu, za zaščito strojev in vse imovine, člani PAZ in gasilci so dobili novo opremo, med ostalimi dragocene aparate za gašenje požarov pri strojih. Sindikalna podružnica je pošiljala oddiha potrebne v domove oddiha na morje in v planinske predele.

Poglabljeno je bilo kulturno-prosvetno delo med kolektivom in prebivalstvom v Štorah sploh. Prosvetni delavci in ves kraj je z veseljem pozdravil ustanovitev Delavske prosvetnega društva »Svoboda« 29. oktobra 1952. V nepozabnem spominu pa bo ostal prebivalcem Štor in še posebej članom kolektiva 19. december 1953, ko je bil izročen svojemu namenu nov kulturni hram, dom »Svobode« z lepo dvorano in potrebnimi prostori za garderobo, šminkanje in dru-

štveno sejno sobo, posebej pa še z lepo malo dvorano, za knjižnico, pevske vaje in manjše sestanke, predavanja in posvetovanja.

Na Lipi sta bila leta 1952 dograjena dva nova četvorčka, v letu 1953 so v Celju adaptirali 3-stanovanjski blok, na Lipi pa preuredili večjo stavbo v provizorij za samce (Čečevo).

V letih 1953-1955 je bila na Lipi preurejena Čečeva vila v vzgleden otroški vrtec (v začetku Dom igre in dela). V letu 1954 so bili dograjeni 3 stanovanjski provizoriji v Pečovju pri bivšem nogometnem igrišču, oziroma pri bivšem premogovniku. Večina s prostovoljnimi delom je bil zgrajen v starem naselju Štor moderen gasilski dom in 4. septembra 1954 slovesno izročen namenu. Posebna vrednost tega doma je v tem, da ima obsežno garažo in zelo primerno učilnico. V tem letu so zaradi izredne stiske v prostorih osnovne šole preselili 4 razrede v nov stanovanjski provizorij železarne na polju ob železniški progji, ob cesti proti Teharjem, kjer so ostali vse do zgraditve nove osnovne šole.

Leto 1954. je za naš industrijski center še posebej važno. V tem letu je bil dograjen zelo važen objekt — obrat železarne, moderen elektroplavž, po sistemu edini na Balkanu — nizkojaškasta peč Tysland-Hole. Dne 29. avgusta so že imeli vsake 4 ure šarž. V torek, 21. avgusta 1954 so imeli 10 šaržov, odlili so prvih 130 ton visokokvalitetnega belega grodlja za jugoslovansko težko industrijo.

V valjarni je potekala modernizacija počasneje; zgrajena je bila nova potisna peč, elektrificirani sta bili srednja in fina proga, tj. groba proga, s čimer je bil izločen iz obratovanja zadnji parni stroj. Izboljšana je bila tudi organizacija dela, izboljšan transport, urejeno skladišče za žigote in gredice s pokrito žerjavno progo. Uvedeno je kombinirano kurjenje peči z generatorskim in plavžnim plinom, pozneje tudi luženje izdelkov zaradi odkrivanja napak (površinskih). Zdej je tudi že mehaniziran transport gredic od grobe proge do škarij, mimo o-grevalnih peči in srednje proge, do skladišča gredic. Na novo je urejeno skladišče valjev, ki je opremljeno z Demag-dvigalom.

Najhitrejši razvoj je po osvojitvi dosegla livarna. S proizvodnjo kokil, valjev in cevi je bil proizvodni program bistveno povečan. V letu 1964 je bila ukinjena proizvodnja cevi, cevna livarna pa preurejena. Uvedli so CO₂ postopek za izdelovanje jeder (1960 leta) pozneje še prehod na sintetične peske pri strojnem

oblikovanju (1961), leta 1962 pa strojno čiščenje ulitkov in leta 1966 uporabljanje plavžnega plina, kar zagotavlja storilnost kupolka za ca. 30 %.

Pri plavžu je že zamenjan pečni transformator, s čimer je povečana proizvodnja surovega železa od prejšnjih 28 tisoč na 42 tisoč ton pri 10-mesečnem obratovanju. Ostali čas je namreč predviden za remonte.

Tudi šamotarna je doživela v letih po drugi svetovni vojni znatne preureditve in izboljšave obratnih naprav. Iz jeklarne so prestavili v šamotarno kolotek, postavili kroglični mlin in nov kolotek, ter 1000-litrski Erich mešalec, zgradili ozkotirne proge, kjer je bilo vložene mnogo prostovoljnega dela. Tako je zmožljivost šamotarne porasla že na 8 do 9 tisoč ton, od tega 6500 ton opeke in 2500 ton šamotne malte.

Izreden napredek v povojnih letih pa niso beležili samo proizvodni obrati, bolj rečeno, k temu napredku so pripomogli s svojimi napori in uspehi tudi vzdrževalni in pomožni obrati, čeprav v zelo težkih pogojih. Mehanična delavnica s kovačnico še ne delata v najboljših pogojih, čeprav je bilo tudi tu že veliko izpopolnjenega, od novih strojev in boljše organizacije dela do povečanja prostorov in izboljšanja delovnih pogojev. Prav tako se v zelo utesjenih prostorih trudijo elektrikarji, da bi z zadovoljivim vzdrževanjem naprav in strojev pripomogli k nemotenemu delu v vseh obratih in delavnicah. Zelo povečana in z nabavo novih strojev modernizirana je obdelovalnica valjev, ki je pa zaradi povečane proizvodnje valjev že veliko pre-majhna. Veliko naporov je bilo vloženi v izpopolnjevanje prometa, notranjega kot zunanjega. Toda avtopark, ozkotirna in normalnotirna železnica komaj zmagujejo naraščajoče potrebe in pomenijo izredno ozko grlo v celokupnem poslovanju podjetja. Vedno važnejša je vloga razvojnega oddelka s kemijskim in metalografskim laboratorijem, ki sta dosegla že mnogo izboljšav, pa bodo še potrebne nove in nove. Organizacija tehniške kontrole je vlagala vsa leta izredno napore, da bi čim bolj odigrala svojo vlogo, še vedno pa se zavedajo tudi člani tega obrata, oziroma oddelka, da bo treba še marsikaj izboljšati, da bodo dorasli odgovornim nalogam. Priprava proizvodnje se je v svojem razvoju že dosti preobrazila, izpopolnila, vendar so še potrebne preobrazbe, izpopolnitve tega izredno važnega oddelka. Na tem mestu ni moč zabeležiti vseh vloženi naporov ostalih služb, tako kadrovske,

(Nadaljevanje na 11. strani)

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

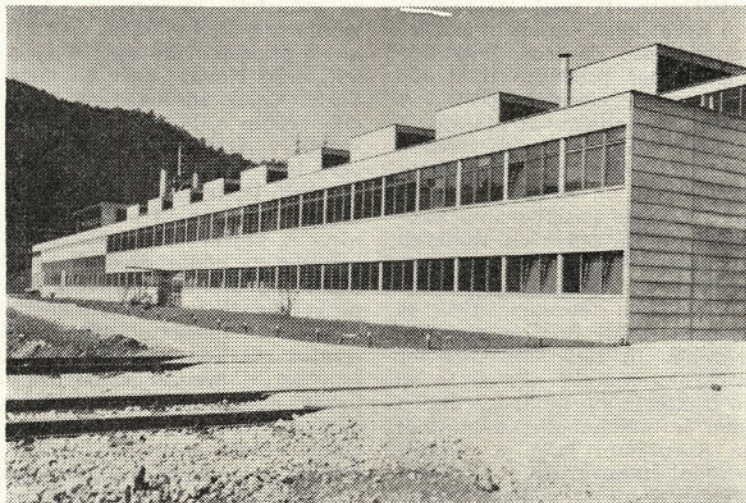
(Nadaljevanje z 10. strani)
finanče, komercialne in ostalih, ki so po svoje prispevale k rasti in razvoju podjetja in se zavedajo, da bodo morale še marsikaj izboljšati, če hočejo s časom in potrebami in korak. Tako je tudi s službo varnosti pri delu, ki je že odigrala važno vlogo in nenehno zasleduje vse dosežke doma in po svetu ter jih skuša prilagoditi tudi v našem podjetju, da bi ta odgovorna služba čim bolj odigrala svojo vlogo.

Zlasti velik napredek je bil dosežen v energetiki našega podjetja, kar je stalo ogromno naporov, se je pa pozitivno odrazilo pri povečanju proizvodnje in izboljšanju kakovosti izdelkov. Kompresorska postaja, kisikarna, oskrba z industrijsko vodo, mešalna postaja za butan-propan plin, uporaba plavnege in butan-propan plina, vse to je nastalo v povojnih letih.

Pravilno vodenje, izpopolnjevana organizacija dela, samoupravljanja, skrb za ljudi in delovne pogoje, dobra kadrovska politika, skrb za dvig standarda, za rekreacijo in primeren, koristen oddih delovnih ljudi, pravilno planiranje proizvodnje in ljudi, ustreznih potrebam proizvodnje in strokovnih služb, stanovanja, kultura, prosveta, šport vse to in še mnogo tega je dalo že dosti dobrih rezultatov, vse to je ležalo na ramenih in še zadaje skrbi vodilnemu osebju kolektiva. Ob vseh naporih, uspehih in spodrslijajih pa so člani kolektiva železarne spoznali, da v tako ustvarjenih razmerah in pogojih ni napredka in perspektive za podjetje. Proizvajalce — samoupravljalce so tudi v našem podjetju čakale težke preizkušnje. Samoupravljanje se je utrdilo in poglobilo, saj so bile 20. decembra 1960 izvršene

volitve v obratne delavske svete, ki so se z vso restnostjo poprijeli upravljanja. Delavski sveti podjetja so imeli vsako mandatno dobo 9 do 12 komisij, vsako mandatno dobo je sodelovalo v organih delavskega samoupravljanja preko 200 članov kolektiva. Razprave so temeljito analizirale poslovanje podjetja, predloge za izboljšanje poslovanja, predlog statuta podjetja, osnove novega pravilnika o notranji delitvi dohodka na podlagi analitične ocene delovnih mest, poleg stalno obravnavanega vprašanja družbenega standarda, pravilnikov in vsega, kar je v zvezi z razvojem podjetja. Novi gospodarski ukrepi v letu 1961., ko je bil zmanjšan prispevek od dohodka in sicer od 30 % na 15 %, hkrati pa so sledile podražitve energije, premo-ga, starega železa, poleg tega spremembe v obrestih od obratnih in osnovnih sredstev, povišanje amortizacijske stopnje in

vrsta drugih ukrepov, vse to je bila nova šola za samoupravljalce. Za naše podjetje so te spremembe predstavljale v končni obliki zboljšanje pogojev za razvoj. Vendar pa smo v letu 1961 imeli nenormalno stanje zaradi

Sedanost in perspektiva

visokih terjatev in blokade žiro računa, kar je trajalo precej dolgo.

Strokovno osebje je izdelalo na predlog organov upravljanja načrte za perspektivni razvoj, podjetja, kar je predstavljalo nove napore kolektiva, ker so bile potrebne rekonstrukcije in investicije v nove obrate, saj se, kot že poprej povedano, v utesnjenih in zastarelih obratih ni moglo več uspešno delati, še manj pa misliti na kakršenkoli napredek in konkurenčnost na

tržišču in doma, še manj pa izven meja domovine. Ko se je vse začelo pripravljati in se lotilo obsežnih del, pa je prišla nova težava — omejitev sredstev za razvoj podjetja, kar je bila posledica visoke prekoračitve

nenehno iščemo novih virov dohodka s povečanjem produktivnosti, znižanjem poslovnih in proizvodnih stroškov, hkrati s stimulacijo po vložnem delu.

Pojavilo se je in vedno podrobneje se obravnava vprašanje integracije slovenskih železarn, da bi omilili težaven položaj železarn po reformi. Kot smo že v prejšnji številki našega lista omenili, so delavski sveti vseh treh železarn sprejeli integralni razvojni program. Opisali smo tudi že predvidene naloge združenega podjetja slovenskih železarn, obenem pa naloge samoupravnih organov združenega podjetja. Kot je zamišljeno, bi imeli kolektivi železarn v združenem podjetju samostojne možnosti, v združenih akcijah pa so podane številne možnosti še racionalnejših in gospodarsko učinkovitejših ukrepov in uspehov.

Za nami je obdobje izrednih naporov, pestrih dogajanj in vsestranskega razvoja Stor in vseh okolnih naselij; ne moremo zanikati razveseljivega napredka v kljub hudim težavam, vztrajnost in vzdržljivost v še tako zamotanih trenutkih in fazah razvoja je rodila vidne uspehe. To nam vliva precejšnjo mero zadovoljstva. Pred našim kolektivom in pred vsemi delavci našega družbenega dogajanja pa stoje še odgovorne naloge, pred katerimi moramo ostati še naprej resni in se pripraviti na dosjedno vztrajnost pri reševanju vseh vprašanj in problemov, da bodo naša skupna prizadevanja rodila tudi v prihodnje zadovoljive rezultate.

ŠE NEKAJ ZANIMIVOSTI

Marsikaj zanimivega izlušči človek v pogovoru s člani kolektiva, ki imajo pri nas že daljši delovni staž.

Šef oddelka tehniške kontrole dipl. ing. chem. Berger Pavel se spominja:

Konec leta 1944 ga je obiskal v laboratoriju mlad fant v civilu in mu prinesel neko sporočilo; komaj ga je dobro skrtil, že je mladi Hruschka, tedaj glavni obratovni inženir, pristopil k ing. Bergerju in zahteval pojasnilo, kdo ga je iskal in kaj je hotel od njega, od kod je prišel. Obiskovalec je bil namreč sumljiv vratarju, ki je o tem takoj signaliziral nadrejenim. No, ing. Berger je zadevo in zadrego potlačil in se, kot pravimo, izmuznil neprijetnostim. V pismu je bilo navedeno, naj se zgleda v nedeljo v gostilni Tratnik v Šmartnem v Rožni dolini pri Celju. Ravnal se je po navodilu, napolnil se je na nave-

deno mesto in se vsedel navedenega dne v čisto prazno kmečko gostilno. Nekaj pozneje je prišel v gostilno 5 do 6 letni kmečki otrok in čez čas vprašal ing. Bergerja za ime. Ko mu je ta povedal, kdo je, ga je fantek odvedel skozi gozd na 10 minut oddaljeni grič, v veliko kmečko poslopje. Hiša je stala na položaju, da se je iz nje dobro lahko kontroliralo cesto proti Vel. Pirešici in na nasprotno stran. Hiša je stala na planjavi in je bila z vseh strani zastražena po uniformiranih, oboroženih partizanih. Zvedel je, da je tu nameščen štab osebja, pooblaščenega za vprašanja industrije, torej oddelek pokrajinskega odbora OF za Štajersko. Predstavnika tega štaba sta bila Franc in Rudi Hribar. Razen predstavnika železarne, ing. Bergerja, sta bila ta dan povabljeni še predstavnik Cinkarne ing. Mikuš in predstavnik Emajlirke,

ing. Pompé. Z vsakim so potekale razprave v posebni, ločeni sobi. Referent za železarno je bil Karl Hus, poznejši obratovodja v tekstilni tovarni v Preboldu. Po dvehurnem pogovoru je dobil ing. Berger zadolžitev, da vodi nadzor nad železarno in železniško postajo v Štorah. Preprečiti je treba sleherno poškodovanje objektov in naprav, v primeru nevarnosti, da bi kdo le nameraval to storiti, pa obvestiti navedeni štab pri Šmartnem.

V začetku januarja so v konstruktorskem biroju železarne izdelali risbe, na katerih so bila markirana mesta v obratih, kjer bi bilo namestiti eksploziv. Tako n. pr. v novi SM-peči, ki takrat še ni bila v obratovanju, eksploziva bi zajela vso jeklarino, valjarno in za takratne razmere moderno livarno za izdelavo SD-1, to so bili tuljci za polnjenje

(Nadaljevanje na 12. strani)

ŠTORE — NEKDAJ IN DANES

(Nadaljevanje z 11. strani)
za eksplozivom. Ing. Berger se je napotil v jeklarno, ki je bila takrat prazna in pregledal SM-peč, v kateri pa še ni bilo eksploziva. Izgleda, da je bilo to predvideno »za primer potrebe«, z drugimi besedami nevarnosti ob pobegu vodilnega osebja pred partizani. Par dni po tem se je ing. Berger zopet napotil v Šmartno, k hiši, kjer je bil prvotni sestanek. Povedali so mu, da se je štab OF pred nekaj dnevi umaknil višje v vas Otemno. Čeprav jih je iskal po vsej vasi, jih ni našel.

Okoli 1. maja je bil ing. Berger na dopustu zaradi rojstva hčerke. Neke sobote se je zglašil pri tehn. obratovodji ing. Hruschki in ga obvestil, da pride v ponedeljek v službo. Opazil je, da velika barvna slika Hitlerja ni več visela na steni. Ing. Hruschka mu je izjavil: »No, ja, gut, erwarten den Einmarsch der Allierten truppen«. Čakali so torej zavezniške čete (Amerikance in Angleže), toda zaman.

Naslednjega dne, na nedeljo, se je peljal skozi Štore v dveh črnih avtomobilih s svojim spremstvom Dr. Maček Vladko, predsednik Hrvatske seljačke stranke in Seljačke zaštite, predhodnica ustaške vojnice. Po izjavah očitidcev se je v Celju zadržal kakih dve uri pri takratnem poglavarju SS Steindlu.

Tega dne se je ing. Berger zadržal nekaj časa na periferiji Štor, v Kurji vasi. Naletel je na nekega civilista, ki mu je povedal, da je bil župan mesta Sarajeva, nadalje, da se bo kmalu iz smeri Krapine na kamionu pripeljal Dr. Ante Pavelić, »poglavnik« razbite NDH (»nezavisne države Hrvatske«). In res je pol ure za tem pridrvel kamion poln lepo uniformiranih ustašev, med katerimi je na prtljagi sedel s temnimi očali Pavelić, eden največjih hrvaških zločincev, Hitlerjevih prirepanikov. Pri železniški postaji je to nedeljo stala oklopljena lokomotiva z nekaj oklopnimi vagoni. Moštvo na tem oklopnem vlakcu je imelo nalogo, streljati na Titovce, partizanska letala. Bilo je tudi precej nemških vojakov z modernimi kamioni, oboroženih z brzostrelkami in tzv. pancerskega (bombe). To nedeljo, posebno pa še naslednji dan so nemški vojaki metali težje orožje, predvsem pa svoje pancerske v Voglajno. Pričeli so z umikom iz Štor, umaknil se je tudi oklopni vlak. Iz smeri Šentjurja pa so tega dne prihajale cele tolpe ustašev z osebnimi, predvsem pa s tovornimi avtomobili, nadutih, nasilnih. Proga od Opoke do Godčevega mostu je bila zatrpna z nemškimi in ustaškimi tovornimi

vlakci. Ustaši so zahtevali takojšen premik vlakov. Šef postaje, Avstrijec Matko in njegov pomočnik sta se skrila na podstrešje, blagajničarka Danica Jugova pa je zaprosila za posredovanje ing. Bergerja, ki je znal hrvaščino. Surovi ustaši so ga hoteli ustreliti, rešilo ga je znanje hrvaškega jezika in poznavanje mesta Zagreba. Potem je ing. Berger približno tri tedne stanoval v železniški postaji v Štorah in nadzoroval postajo. V začetku maja je zaradi izredne suše prišlo do več gozdnih požarov, ki so jih železniški delavci izredno požrtvovalno gasili, tako brata Doberšek, Rohaček in veliko drugih. Najprizadevnejši je bil Kavka Franc, livar.

V začetku februarja 1945 so zapustile Štore družine nemških tehnikov in tudi sam direktor Hruschka starejši (Emil) in to na traktorju s prikolico. Njihova smer je bila Labod (Lavamünd) na Koroškem. Tam je v svoji graščini stanoval drugi akcionar železarnе, major nemške vojske Desiderius von Bitzy. Pomočniki obratovodje ing. Hruschke in sicer Josef Handl in Helmut Grundschreiber so po posvetovanju od nedelje na ponedeljek, med 7. in 8. majem, okoli polnoči zapustili na kolesih (dvo-kolesih) železarno in se napotili proti Šoštanju. Drugi akcionar dr. Philip Ritter von Schöller — Neufeldt je zapustil Štore tudi v začetku februarja 1945.

Bivši upravitelji tovarne so

zapustili avtomobil Mercedes v Štorah, pozneje pa ga je rekviriral poverjenik za trgovino pri okr. LO Skale Ivan — Žoli.

Dne 14. maja je bilo v gostilni Verzel posvetovanje za ureditev razmer v železarni. Vodil ga je predstavnik Ministrstva za industrijo in rudarstvo Slovenije tov. Perko Vencel. Sestanku so prisostvovali: Jože Ojsteršek, Jože Novak, Jože Majerle, Franc Smuk in drugi zaupniki OF, večina njih je bila že pred vojno v sindikalnem gibanju, tako tudi del zaupnikov, kot n. pr. Jože Ojsteršek, Jože Novak, in Jože Majerle, ki je bil po vrnitvi iz vojske leta 1939 kmalu izvoljen za podpredsednika sindikata kovinarskih delavcev. Na posvetovanju pri Verzelu je bil določen za delegata MIR v železarni ing. Berger Pavle. Medtem pa je prevzel vodstvo tovarne najstarejši uslužbenec v direkciji med vojno Burnik Bogomil, bivši avstrijski major. Kmalu pa je bil Burnik odveden na zaslisanje v Celje in obsojen zaradi kaznivih dejanj proti slovenskemu narodu. Nekaj časa je bil delegat tudi neki Baumgartner, za katerega pa so ugotovili, da je bil prostovoljec v SS-diviziji in je moral takoj zapustiti Štore.

Po odhodu Burnika je prevzel upraviteljske posle ing. Berger. Medtem so si delavci prizadevali, čimprej osposobiti obratne naprave za obratovanje. Okrog 270 delavcev, v mehanični de-

lavnici in livarni se je trudilo na popravilih in v dneh 19. do 21. maja 1945 je pričela v skromnem obsegu z delom livarna. Vlivali so puše za UNRRA-avtomobile za Tovarno avtomobilov v Mariboru.

Tovarno torej niso spustili v zrak, po zaslugi zaupnikov OF, med katerimi je bil tudi modelni mizar — delovodja Logar Gabrijel, ki je imel nalogo, vreči v zrak kotlarno, če bi prišli partizani. Logar pa se ni ravnal po naročilu nemškega vodstva tovarne, temveč po navodilih OF.

Dne 26. junija je ing. Berger predal ključke in upraviteljske posle Dr. Menardu Borisu, ki je bil z določbo MIR Narodne vlade Slovenije imenovan za delegata MIR v železarni. Tudi ta je bil pozneje aretiran in zasliševan in se ni več vrnil. Obratovanje je šlo svojo pot naprej pod vodstvom ing. Černivca Sergeja in ing. Bergerja Pavla, čeprav se je komisija, ki je prve dni julija obiskala železarno po nalogo MIR, v sestavi: ing. Keršnič, prof. Lobé in prof. Žumer, izjasnila, da se v železarni v Štorah ne splača obnoviti obratovanja. Za njimi je obiskal železarno minister za industrijo in rudarstvo tov. Leskovšek Franc — Luka in po posvetovanju z odborom OF Štore je bilo sklenjeno, naj se z delom nadaljuje, ker obnova dežele, predvsem industrije vpije po železarskih izdelkih.

ŠPORT IN REKREACIJA DOMALA ŽE 50 LET

Zmajali boste z glavo, češ, to je pa raca; pa ni tako. V športu so se Štorjani izživljali že prva leta po prvi svetovni vojni. Le da takrat ni šlo za organizirano in registrirano športno dejavnost. Sicer pa zasledimo športno aktivnost v Štorah že od leta 1920. No, do leta 1930 so igrali sproščeno, neorganizirano. Po travnikih so se šli nogometaše. Voglajna pa je pri vseh znani lenosti poznala kar po tri »plavalne šole«: »Stellwerk«, škarpo in opoški jez, čisto po rangu, ki so ga morali dosledno spoštovati. Najmlajši, »mularija«, so pričeli pri postavljalnici »štelerk«, slabši plavalci so se že lahko spustili v vodo pri škarpi, za sposobnejše plavalce in za zanesljive pa je služil »bazen« pod opoškimi jezom. Tu je bilo ob toplih dneh vedno vse živo kopalcev, pri vseh treh točkah. V zimskem času je na zamrznjeni Voglajni mrgolelo mladine, ki se je drsala, da se kar načuditi nisi mogel. Najbolj vnete drsalce je uvajal v umetno drsanje železniški uradnik Repič. Otroci tovarniških delavcev, železniških

in drugih nameščencev z mizernimi plačami so morali biti iznajdljivi, če so si hoteli privoščiti raznih oblik športnega užitka. Drsalke so si iskali v starem železju in jih na razne načine z jermenjem privezovali na čevlje. Odrasli so si s štednjo že lahko umislili prave drsalke. Obrtniki in trgovci so se izživljali s kegljanjem na ledu. Sem je spadala tudi »Herrschaft« iz tovarne in naselja. Takrat so našli za to zvrst športa razne nazive, eni so menili, da gre za balinanje, drugi zopet so govorili o hokeju na ledu. Pobočja na Lipi so bila polna sankočev, ki jih tudi v Dragi ni manjkalo. Pozneje so se pojavili tudi smučarji, saj so tereni okoli Štor zelo prikladni za smučanje. Smučarji višjega ranga so si umislili že tekmovanje na smučeh, ki je predstavljalo nekakšno kombinacijo teka in slaloma, saj je proga potekala od Svetine do hrasta v Loki. Seveda se je z modernimi smučmi prvi postavljala nemški inženir, ostali pa so uporabljali razne doge razbitih

sodov, primitivna so bila tudi stremena.

Ceprav brez telovadnice je znalo tedanje učiteljstvo vzbuditi pri mladini zanimanje za telovadbo; iznajdljivi učitelji so poskrbeli tudi za primitivno orodje. Dvakrat tedensko so otroci telovadili bosi na šolskem dvorišču. Za teke, skoke in plezanje pa so si poiskali travnike in gozd. Pohodi po snegu, sankanje, kepanje, igre in podobno, vse to so vključili v program, vse je služilo krepitevi telesa in duha, zadovoljilo je vnemo mladine in razigranost, kar je vlivalo tudi več volje do učenja drugih predmetov in navezalo mlade.

Danes je mladim in odraslim na razpolago za šport, telovadbo in rekreacijo sodoben stadion na Lipi, nova telovadnica, kegljišče, prostori za nimizni tenis, igrišče za rokomet, košarko, odbojko, kotalkanje, TDV Partizan — Kolar je razvil široko dejavnost v vseh naštetih panogah in člani tega prizadevnega društva se lepo uveljavljajo na tekmovanjih v celjskem bazenu, v Sloveniji in v zveznem merilu.

SAMOUPIRAVA OBČANOV – BIVŠA STANOVANJSKA SKUPNOST ŠTORE

Na podlagi sklepa XIV. seje takratnega odbora Občinskega ljudskega odbora Celje je bila 24. 7. 1957 leta izdana odločba, da se ustanovi Stanovanjska skupnost Štore – s sedežem v Štorah. Področje dela stanovanjske skupnosti je obsegalo naslednja naselja: Štore, Pečovje, Slance, Vrhe, Ogorevec, Prožinško vas, Javornik, Kanjuce, Svetino, Svetli dol, Šentjanž nad Štorami, Kompole, Laško vas in Teharje.

Ustanovitev Stanov. skupnosti z lastno upravo za področje Štor je bila potrebna iz administrativno upravnih razlogov in zaradi specifičnosti tega industrijskega področja, ki se stalno izgrajuje.

Ugotovljeno je bilo takrat, da Stanovanjska uprava v Celju, (ki je takrat vodila to področje dela) z izredno razsežnim področjem dela ni vselej uspeła, do podrobnosti obravnavati specifične probleme določenih področij, zaradi česar bi lahko prišlo do nesoglasij in trenj.

S to odločbo so bili dani vsi pogoji, da smo v Štorah izvolili samostojen Svet stanovanjske skupnosti, ki je štel 34 članov. Poleg sveta je sodelovalo še 6 komisij raznih področij dela in 7 članski izvršilni odbor.

Ena najvažnejših nalog stanovanjske skupnosti je bila, upravljanje hišnih svetov, ustanavljanje raznih servisov za pomoč družinam in njihovo upravljanje ter komunalno urejevanje naselij. Vsi se še spominjamo pričetka velike prostovoljne akcije, ki je bila v počastitev 40-letnice KPJ in SKOJ. Takrat se je delovni kolektiv Železarne Štore skupno s prebivalci obvezal, odpraviti najbolj pereče komunalne probleme v Štorah. Politične organizacije ter društva so pripravile program dela, katerega so dosledno izvajali.

Izvedba programa delovne akcije je zahtevala od vseh političnih, samoupravnih in upravnih organov mnogo truda in naporenega dela. Sadovi teh naporov so veliki dograjeni objekti: Strelišče za malokalibersko puško, odcep ceste na počitniški dom železarne na Svetini, servis, v katerem je poslovala pralnica s šivalnico, nogometno igrišče na Lipi, otroško igrišče na Lipi, avtobusna postaja, več kilometrov vodovoda, dvostezno kegljišče, razsvetljava ceste v Pečovje, Dom ljudske tehnike na Lipi itd. Na vseh deloviščih prostovoljne delovne akcije je bilo opravljenih preko 190.000 prostovoljnih ur dela in vloženih preko 30.000.000 S-dinarjev družbenih sredstev. Zdaj stoji LIPA kot spomenik novega časa, živo nasprotje starega naselja, nekdanjih razmer.

Tako je stanovanjska skupnost že nosila v sebi zarodek organiziranega samoupravljanja občanov, zlasti na področju stanovanjskega gospodarstva, socialne dejavnosti, varstva otrok, komunalne dejavnosti itd. saj se je delo izvajalo preko voljenega sveta stanovanjske skupnosti, izvršnega odbora stalnih komisij in predstavnikov hišnih svetov. Pri navedenih poslih upravljanja je bilo angažiranih ca. 270 občanov, kar dokazuje dokaj široko samoupravljanje.

Preimenovanje v Krajevno skupnost Štore

Potrebe terena in zamisli o organiziranih oblikah samoupravljanja občanov v okviru komunalnega sistema so se porajale v času ustavnih in statutarних razprav krajevnih skupnosti.

Občinski statut in odlok o ustanovitvi krajevnih skupnosti v občini Celje je dal naši KS novo področje dela, ki se je registrirala že v letu 1962. Usta-

navljanje krajevnih skupnosti ni bila zgolj formalnost, temveč so bile predvidene globlje vsebinske spremembe. Krajevna skupnost se je morala in se bo v prihodnje morala še bolj uveljaviti kot samoupravna skupnost občanov v okviru katere se občani celega terena dogovarjajo o skupnih potrebah, odnosih in akcijah. Ugotovljamo lahko, da niti danes še ni povsem izoblikovana vloga in način dela KS, vendar v teh letih dela se je že marsikaj uredilo.

Na podlagi sprejetega statuta na zboru občanov lahko svet KS izpolnjuje naloge in organizira komunalne, stanovanjske, gospodarske, socialno zdravstvene, kulturno-prosvetne in druge dejavnosti za napredek in zadovoljevanje potreb občanov. Skupnost opravlja svoje naloge na posameznih področjih dejavnosti po svojih organih. Smer razvoja in program dejavnosti sprejme KS vsako leto na zboru občanov.

Razvoj industrije, močan porast prebivalstva in sprememba socialne strukture, zlasti pa za-

poslovanje žena so postavili na dnevni red krajevnih skupnosti vprašanje organizirane pomoči družini pri reševanju vsakdanjih problemov. Tako je postala skupnost pomemben činitelj pri povezovanju splošnih naporov komune za dvig življenjske ravni ter množična šola državljanov. Delo krajevnih skupnosti je v glavnem naloga, da organizira pomoč družini, zaposleni materi pri negi in vzgoji otrok, z ustanavljanjem otroških ustanov, ustanov za preventivno socialno, zdravstveno in vzgojno delo. Poleg tega pa skrbi za telesno vzgojo, zabavo in razvedrilo, daje pomoč socialno nepreskrbljenim otrokom, mladini in starejšim osebam, ki so za pridobitno delo nesposobne.

V okviru sveta krajevnih skupnosti so delovale stalne komisije. Največ dela je imela komisija za komunalna dela, ki je sproti oziroma vsako leto reševala najbolj nujne komunalne probleme. V naslednjem prikazujemo dejavnost komunalne komisije v grobih številkah:

Vrednost dela leto:	po deloviščih	prispevek občanov	dotacija GO in občine	udarniške ure	
1963	SD	8.188.000	1.930.000	6.258.000	9.650
1964	SD	12.493.700	6.977.700	5.516.000	11.400
1965	SD	32.839.500	12.071.800	20.767.700	16.700
1966	SD	42.621.000	12.019.000	30.602.000	23.056
1967	SD	9.285.000	2.936.000	6.349.000	9.620
1968	SD	25.806.000	6.847.000	18.959.000	8.140

Če bi naštevati, kaj vse je za ta denar narejenega, bi morali začeti pri več 10 km vodovoda z več zajetji in vodohrami, kanalizacije, elektrifikacije, saniranje plazov, asfaltiranje cest in nenasitno žrelo denarja in dela, to so naše makadamske ceste, ki jih je preko 60 km na našem področju 11 naselij.

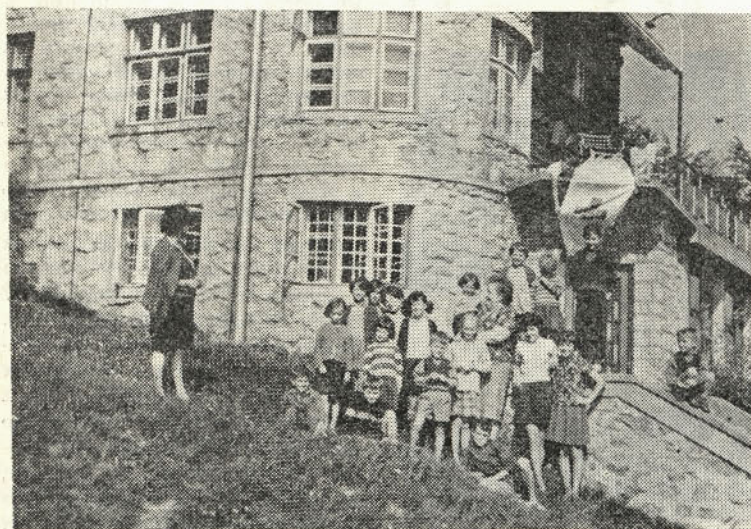
Če pogledamo prikazano opravljeno delo, vidimo, da so možni uspehi, še posebno tam, kjer občani aktivno sodelujejo pri reševanju problemov na terenu po svojih močeh. Tudi vztrajno prikazovanje problemov na zborih volivcev je potrebno in nujno, da je temu tako, je dokaz nova šola in samopostrežna trgovina na Lipi.

Kljub uspehom pa ugotavljamo, da imamo še vedno dosti odprtih problemov, kot npr. ceste, razsvetljava, voda na desnem bregu Štor, urejenost naselja, kultura, sociala, zdravstvo, servisna služba, javna snaga itd. Zdaj je velik problem onesnaženost – zapuščanost naselja Lipe, ki smo ga pred 10 leti z velikim trudom urejevali. Čakamo in zmerjamo, da nam bo nekdo prišel pred naše domove – toda nismo tako bogati, da bi lahko vsak dan odmetavali razno ne-

snago kjer koli okrog hiš, nato pa zahtevali, da mora biti nekje organ, ki bo vse to počistil – češ, saj plačam davek in prispevek za mestna zemljišča.

Če bomo hoteli imeti urejeno naselje, se bomo pač morali čim prej dogovoriti o območjih, ki pripadajo posameznim hišam, oz. hišnim svetom, ki bodo skrbeli za svojo okolico.

Socialna komisija se v svoji dejavnosti ni omejila le na uradne prošnje in pritožbe občanov, temveč je komisija za socialno delo spremljala in raziskovala razmere, v katerih občani živijo ter samoiniciativno pomagala reševati probleme najpotrebnejših družin in posameznikov. V sodelovanju z občinsko strokovno službo je zagotovila ugodno rešitev glede družbene pomoči vsem ostarelim osebam, ki so za pridobitno delo nesposobne. Ostareli kmetje, prevžitkarji, brezposelna nekvalificirana delovna moč, neurejene družine, alkohol, bolezen – so bile največkrat predmet razprav na sejah. Evidentiranih socialnih podpirancev imamo trenutno za naše območje 30. Podpore se izplačujejo do 5. v mesecu in se (Nadaljevanje na 14. strani)

Otroci delavskih družin na okrevanju na Svetini

Iz zakona o vojaški obveznosti

Zvezna skupščina je februarja letos sprejela zakon o narodni obrambi in zakon o vojaški obveznosti (Uradni list SFRJ št. 8/69). Iz zakona o narodni obrambi smo že pisali v prejšnji številki »Železarja«. S tem sestavkom vas želimo seznaniti z nekaj določili zakona o vojaški obveznosti državljanov Jugoslavije. Tokrat tudi o vojaški obveznosti žensk.

Vojaška obveznost je splošna, obsega pa: naborno obveznost, obveznost služiti vojaški rok in obveznost služiti v rezervnem sestavu. Vojaški rok se služi v JLA. Obveznost služiti v rezervnem sestavu pa v JLA in v teritorialni obrambi.

Vojaški obvezniki so ob pogojih, ki jih predpisuje zakon, vsi jugoslovanski državljani. Torej tudi ženske. Ženske pa niso zavezane na naborno obveznost in obveznost služiti vojaški rok. Ženske so torej obvezane služiti v teritorialni obrambi, in to vse ženske, ki so sposobne za vojaško službo. Obveznosti služiti v rezervnem sestavu JLA pa žen-

ske-vojaški obvezniki, ki imajo izobrazbo za opravljanje strokovnih in tehničnih služb v JLA. Toda ženske se kličejo v rezervni sestav JLA samo ob neposredni vojni nevarnosti, in vojnem stanju. Iz tega izhaja, da imajo ženske samo v slučajuvojne nevarnosti vojaško obveznost.

Ženske so lahko poklicane v vojaško službo v starosti od začetka leta, ko dopolnijo starost 19 let in do konca leta, v katerem dopolnijo 40 let. Le ženske — rezervni oficirji in vojaške uslužbenke — pa do konca 50. leta starosti. V vojaško službo pa niso vpoklicane žene takih mož, ki so vpoklicani v vojsko, vdove, ločene in neporočene ženske, če imajo otroka, ki še ni star 15 let, žene, katerih možje niso vpoklicani v vojaško službo, če imajo otroke, ki še niso stari 10 let ter nosečnice.

O obveznosti do služenja v civilni zaščiti, tudi za ženske, smo že pisali, ko smo objavili nekaj povzetkov iz zakona o narodni obrambi.

Že v drugo pod specialistovim nožem

Vsi se še spominjamo, s kakim zanimanjem in nestrpnostjo smo spremljali pred slabimi dvema leti operacijske podvige svetovno znanega kirurga, kardiologa, prof. Dr. De Bakyja v Ljubljani. Med njegovimi pacienti je bil tudi naš sodelavec, uslužbenec komerciale Ivan GLAVAČ, ki mu je prof. De Baky vstavil dve novi srčni zaklopki. Potem smo skupaj z Glavačem čakali, kako bo šlo na bolje. Pa ni in ni šlo. Po dolgem brezupnem potrpežljivo prenašanem čakanju pa se je naš svetovno znani specialist za srčne bolezni, Dr. Košak iz Ljubljane, ki je pri operaciji Glavačevega srca asistiral prof. De Bakyju, odločil, da piše strokovnjaku v Ameriko, naj Glavača še enkrat operira, naj mu vstavi novi dve zaklopki. Glavač je moral seveda na to pristati — in rad je pristal, ker druge izbire niti ni imel. Prof. De Baky je bil pripravljen za ponovni podvig. In tako sta se Glavač in Dr. Košak odpeljala

z avionom iz Zagreba preko Londona v Chicago in dalje v Dallas in od tam v Houston. Tretji dan po prihodu se je Glavač že znašel zopet na operacijski mizi. Operacija je trajala kake 4

Ivan GLAVAČ

SAMOUPRAVA OBČANOV

(Nadaljevanje s 13. strani)

gibljejo od 50,00 do 230,00 dinarjev. Tako je letno izplačanih socialnih podpor preko 40 tisoč din za območje KS Štore. Izvedla v sodelovanju KO RK akcijo letovanja socialno ogroženih otrok. Letovalo je 19 otrok in to 10 dni na Svetini. V preteklem letu je komisija Izveden je bil tudi izlet za vse socialne podpirance in ob novem letu obdaritev in pogostitev. Za posebno revne je poskrbljeno tudi za zimsko pomoč v kurjavi.

Program dela komisije zajema probleme in delo na področju otroškega varstva, varstva starih in obnemoglih oseb, socialno ogroženih družin, defektne mladine sploh tam, kjer je treba nuditi učinkovitejšo pomoč družbe.

Odbor za upravljanje pokopališč posluje po sprejetem programu dela na obnovitvenih delih objektov mrliških vež. Posebno skrb posveča vzdrževanju pokopališč in pogrebnim storitvam. Zbrana sredstva se uporabljajo namensko.

Redno deluje tudi komisija za upravljanje vodovoda Teharje in »režijski odbor« vodovoda Kompole. Oba organa se srečujeta z različnimi težavami vzdrževanja in upravljanja še nedograjenih vodovodov. Zbrana sredstva se uporabljajo namensko.

Za dobro sožitje med občani skrbi »Poravalni svet Štore«, ko posreduje med sprtimi stran-

kami — občani za sporazumno odpravo sporov in za razvijanje dobrih odnosov med občani.

V zadnji mandatni dobi je poravalni svet imel oziroma obravnaval na 13 sejah 58 sporov. Od tega jebilo zadovoljivo rešenih in poravnanih 42 sporov, le v 16 primerih ni bilo možno poravnave in so bila izdana potrdila za sodišče.

Za izvajanje preventivnih ukrepov za varstvo pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami ter za organizacijo nudenja pomoči občanom ob hudih nesrečah je Svet krajevne skupnosti imenoval 8 članski štab in 5 ekip za reševanje.

V organizaciji civilne zaščite in narodne obrambe imajo ve-

liko vlogo in moč vse družbenopolitične in druge organizacije, ki lahko s svojo organiziranostjo, vplivom in številnimi oblikami aktivnosti ter metodami dela uspešno mobilizirajo ljudi za zavestno in požrtvovalno opravljanje nalog v primeru nesreče. Ta štab ugotavlja, kakšni obrambni ukrepi so potrebni za civilno zaščito, organizira razne oblike dela, vključuje v te naloge vse strokovne službe, organizira delo ob priliki elementarnih nesreč in vojne, organizira sanitetno, reševalno in obveščevalno službo itd. na svojem območju. Po nalogu občinskega štaba sodeluje tudi v reševalnih akcijah izven svojega območja.

P. F.

AFŽ Štore je organizirala šiviljski in kuharski tečaj leta 1962. Na sliki: udeleženske kuharskega tečaja (2 mes.)

ure. Baje je tistega dne prof. De Baky opravil samo to operacijo. V nedeljo 16. maja je dobil Ivan Glavač novi dve zaklopki, starejšega tipa kot prejšnji dve, ki so ju poslali po operaciji v preizkavo na institut v tem zdravniškem centru v Houstonu. Po operaciji je prejel pacient Glavač samo 1 manjšo transfuzijo krvi, drugo mora njegovo telo samo prideliti.

Na vprašanje, kako je potoval, pove, da kar dobro, čeprav je dolga pot utrudljiva, pri vsej komodnosti, ki jo nudijo sodobna reaktivna letala. Težave je imel s hrano, saj je čisto drugačne sorte kot naša. Najbolj se je najedel salate, ki si jo je sam pripravil. Prof. Dr. Košak mu je namreč nekega dne prinesel skledo zelene salate, olja in kisa, sol mu je že poprej pritihotapil. Po obroku hrane, ki jo dobi v bolnišnici in ki je sicer dobra, toda ne po našem receptu in okusu, mu je salata zelo teknila. Potem pa je bilo treba misliti na odhod. In 7. junija sta se naša dva »amerikanca« zopet vkrcala na letalo, ki ju je poneslo v New York, čez par ur drugo letalo do Londona in tam naša karavela do Zagreba. Potem ga je prijatelj pripeljal v nedeljo 8. junija z ženo iz Zagreba v Celje, kjer sedaj vidoma okreva. Boljše se počuti, nima več toliko neznozne rumene barve, tek ima in misli na to, kdaj bo spet lahko prišel na obisk med svoje sodelavce. Upa pa, da bodo držale obljube prof. dr. Košaka, da bo čez 4 mesece zopet lahko pričel z rednim delom v svojem oddelku. Dotlej pa vse lepo pozdravlja.

NEZGODE PRI DELU

V mesecu maju je bilo po obratih in oddelkih naslednje število nezdod pri delu: elektroplavž 1, jeklarna 1, valjarna 2, livarna valjev 7, livarna sive litine 2, šamotarna 1, obdelovalnica valjev 1, mehanična delavnica 2, ekspedit 2, razvojni oddelek 1. Skupaj 20.

Brez nezgode pri delu so bili naslednji obrati oziroma oddelki: modelna mizarna, energetski obrat, elektroobrat, promet, gradbeni oddelek, OTK, komunalni oddelek, ostalo.

Na poti na delo so bile prijavljene 4 nezgode.

Pri delu so se poškodovali:

ELEKTROPLAVŽ:

BIZJAK Franc je popravljaval izlivni žleb ponovce. Na žleb je dodajal maso in jo z golo roko gladil. Pri tem se je na drobcu grodlja urezal v palec leve roke.

JEKLARNA:

BUKOVŠEK Ivan. Ko je z nosilnim krakom zapenjal kape na kokilah se je krak snel in mu stisnil palec desne roke ob kolo.

VALJARNA:

ČAVŠ Slavko. Med vlečenjem se je palica pretrgala. Z roko je zaustavljal voziček, ki se je vračal, pri tem je z roko zadela ob palico, ki je ostala v matrici, in se poškodoval.

ANTLEJ Hinko. Med ravnanjem palic na ravnalni klopi je stopil na vroč prag, kjer mu je spodrsnilo in je padel na vroče palice. Opeknel se je na dlan leve roke.

LIVARNA VALJEV:

KOVAČIČ Marjan. Med izpraznjevanjem kalupov se mu je vroč pesek vsul za čevelj in ga opeknel po desnem stopalu.

KOLŠEK Jože je pomagal zlagati ulivke. Pri vzvratni hoji je prevrgel stojalo za ponovco, ponovca pa mu je padla po levi nogi.

ZDOLŠEK Ivan je vozil 30 t žerjav in se med delom zastrupil s plinom, ki je uhajal iz poškodovane cevi.

RATAJC Ivan je s kladivom odbijal vlivek. Med delom mu je spodrsnilo in se je z levo nogo dotaknil vroče kokile ter se opeknel na meče.

GOLEŽ Jožefa je vozila žerjav in se med delom zastrupila s plinom, ki je uhajal iz poškodovane cevi.

JAZBEC Jože. Pri ulivanju mu je brizgnilo tekoče železo za čevelj in ga opeknelo na levo stopalo.

PINTER Ivan. Pri odpiranju preboda mu je brizgnilo tekoče železo za zaščitna očala in ga opeknelo na desno oko.

LIVARNA SIVE LITINE:

KRAMPARŠEK Ivan. Pri čiščenju žlindre v ponovci mu je tekoče železo brizgnilo v levi čevelj in ga opeklo po stopalu.

NOVAK Mirko. Gorilec za sušenje kupolke je položil v peč. Nato je hotel poleg gorilca položiti gorečo baklo, da bi se plin takoj vžgal, ko bi odprl ventil. Ventil ni bil dobro zaprt in se je plin vžgal takoj, ko je prinesel baklo blizu, ker se je okrog gorilca nabrala večja količina plina. Plamen ga je opeknel po obrazu in desni roki.

ŠAMOTARNA:

UŽMAH Anton. Oblikovano opeko je z modelom vred odlagal na deščico. Model mu je zdrsnil iz rok in mu poškodoval kazalec desne roke.

OBDELOVALNICA VALJEV:

ROMIH Leopold. Z jeklenimi vrvmi je zapenjal ohišje ponov-

ce. Z rokami je potisnil vrv na čep, ko je žerjav dvigal ter ga je vrv stisnila za mezinec desne roke.

MEHANIČNA DELAVNICA:

POTOČNIK Karl. Pri popravilu žleba plamenice je hitel po lestvi v jamo. Na lestvi mu je spodrsnilo, pri tem je z levim komolcem udaril po steni in se poškodoval.

BAJEC Franc. Pri odpiranju prirobnice na končnem čistilcu plina je iz čistilca uhajal TH plin, s katerim se je zastrupil. Ventil na bakli čistega plina ni bil odprt ter se je v čistilcu plina, ki je bil v popravilu, nabralo nekaj plina.

EKSPEDIT:

ZAJKO Ivan. Pri ročnem razkladanju kolobarjev žice težkih 300 kg so delavci dvignili kolobar žice in ga spravljali skozi vrata vagona. Breme mu je pri-

stisnilo levo roko ob vrata in mu poškodovalo dlan.

POVALEJ Ivan. Pri razkladanju surovega železa mu je kos železa padel na desno roko in mu poškodoval prste.

RAZVOJNI ODDELEK:

DEBELJAK Franc. Ko se je vračal s prometnim poročilom je mimo njega pripeljala lokomotiva vložek v jeklarno. Ogorrek premoga mu je priletel v desno oko.

Na poti na delo in z dela so se poškodovali:

ŠKET Franc iz livarne valjev. Na poti na delo se je spotaknil in padel. Poškodoval se je na kolku in križu.

ŠTANTE Rudi iz energetskega obrata je na poti z dela nerodno stopil med železniške tirnice in si poškodoval levi gleženj.

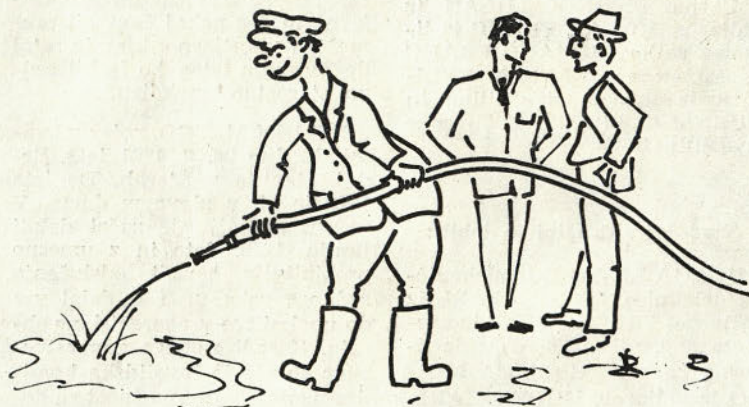
POVALEJ Franc iz prometa je na poti z dela padel z mopedom in si poškodoval levo senco.

KRESNIK Marija iz komunalnega oddelka. Na poti z dela jo je podrl osebni avto, ki ga je vozil pijan voznik. Ima poškodovano glavo in levo nogo.

Tri hudomušne iz
skicirke Renčelj
Vlada

Zaščitna sredstva pridejo
res vedno prav

Kako si Janezek predstavlja
pomoč bank našim železarnam.

– Kakšna »živina« neki pride spet k nam, da čistijo dvorišče?

KADROVSKE VESTI

V mesecu maju 1969 so bile naslednje kadrovske spremembe v naši delovni skupnosti

Novi člani delovne skupnosti:

Iz JLA se je vrnil TRATNIK ALBIN, delavec in se zaposlil v delovni enoti šamotarna.

V livarno valjev so bili sprejeti: BEVC JANEZ, delavec; MLAKAR JOŽE, delavec in SAVIČ VOJISLAV, livar. V livarno sive litine: ČOF MARTIN, delavec; ŽLENDER LEOPOLD, delavec; TERŠEK JOŽE, delavec in SAVANOVIČ LJUBAN, livar. V mehanično delavnico: PANIČ STANISLAV, varilec in JAZBEC MIRKO, delavec. V valjarno: ANTLEJ HENRIK, delavec in FIŠER MAKS, delavec. Na promet: VOLAVŠEK IVAN, delavec ter na elektroplavž: TOVORNİK EMIL, delavec. V komunalni oddelku sta pogodbeno sprejeti: GUČEK PAVLA in ZUPANC MARIJA.

Delovno razmerje je prenehalo:

Po lastni želji: CENTRIH ŠTEFANU iz valjarne, KRISTAN MARTI iz finančnega sektorja, MAČEK ALOJZU iz livarne sive litine, PINTER MARIJANU iz mehanične delavnice, DEŽELAK FRANCU iz prometa in RENČELJ IRENI, administratorki v razv. odd. V preizkusni dobi je prenehalo delovno razmerje: PAVLOVIČ BRANKU iz energetskega obrata, URŠIČ JANEZU iz livarne sive litine, MLAKAR JOŽETU iz livarne valjev in ČAKŠ SREČKU iz skladišča. Samovoljno so zapustili delo: LUBEJ ADALBERT iz livarne valjev, GRMEK IVAN iz livarne valjev, KOREZ LEOPOLD iz valjarne, LABOHAR IVAN iz jeklarne, ROZMAN IVAN iz livarne sive litine, ZAKOŠEK MIRKO iz elektroplavža, SPOLENAK JOŽEF iz valjarne, ROBNİK ANTON iz jeklarne, METLIČAR MARTIN iz valjarne, MERNİK MILAN iz valjarne, KOLAR FRANČ iz livarne valjev, ZUPANC FRANC iz šamotarne, FAFLJA VELIMIR iz livarne sive litine in TURNŠEK FRANČ iz livarne sive litine.

Naraščaj v družini so dobili:

ULAGA EDVARD iz mehanične delavnice, OZIS RAFAEL iz valjarne, VREČKO JOŽE iz prometa, ing. ŠUKLJE ALEŠ iz livarne valjev, DEBELICA MIRKO iz valjarne, HUDEK KARL, HORJAK ANTON in URLEB ANTON iz livarne sive litine.

Zakonsko zvezo so sklenili:

BOBERA ADOLF iz livarne valjev, ZAFRAN STANKO iz valjarne, GOLOB KARL iz mehanične delavnice, VERK FERDO iz livarne sive litine in FLIS ANICA iz skladišča.

Na novi življenjski poti jim želimo obilo družinske sreče!

OPAKA VIKKTOR, vodja priprave proizvodnje, je izredno študiral na Višji šoli za organizacijo dela v Kranju, kjer je z odličnim uspehom diplomiral dne 16. maja 1969 in si pridobil naslov »Inženir organizacije dela«.

Iskreno čestitamo!

Upokojeni

JAGODIČ JOŽE, rojen v Gradu (Avstrija) 17. dec. 1912. leta. Stanuje v Kompolah. Najprej je delal kot kmetijski delavec v Gološah nad Kresnicami in v Prožinski vasi, nato že leta 1934-1935 dobil delo v šamotarni, od koder je odšel na odsluženje vojaškega roka. Po povratku ni dobil več dela v šamotarni zaradi udeležbe v stavki pred odhodom k vojakom. Do leta 1938. je delal kot gradbeni delavec v Celju. V šamotarni je ponovno delal od 1938 do 1943, ko je bil vpoklican v vojsko. Od oktobra 1945 pa do redne upokojitve dne 30. 4. 1969 je delal v obratu šamotarna kot oblikovalec šamotarne opeke, predelavec in neposredno pred upokojitvijo skupinovodja priprave materiala.

GOLOB JAKOB, rojen v Zagorju ob Savi dne 13. julija 1912. leta. Sedaj stanuje v Botričnici pri Sentjurju. Bil je delavec v valjarni. Že leta 1930 se je najprej zaposlil pri cestnem podjetju v Celju v glavnem do 1942. leta. Po vojni je bil nekaj mesecev pri narodni zaščiti in junija 1946 se je zaposlil v Železarni Štore ter razporejen v kotlarno in čez nekaj časa bil premeščen v valjarno, kjer je ostal do 30. maja letos, ko je bil redno starostno upokojen.

FELDIN METOD, rojen v Dramljah, dne 26. 6. 1931 leta. Sedaj stanuje v Štorah. Do leta 1949 je bil v glavnem doma. V našem podjetju je začel delati junija 1949. leta in z vmesno prekinitvijo zaradi odsluženja rednega roka v JLA, delal vse do upokojitve v energetskega obratu. Zaradi slabega zdravstvenega stanja je invalidska komisija ugotovila, nezmožnost za delo in ga invalidsko upokojila v maju letos.

Delovne dožnosti so prekršili

Komisija za varstvo delovnih dolžnosti pri delavskem svetu podjetja se je v mesecu maju 1969 dvakrat sestala in obravnavala 35 primerov kršitev delovne dolžnosti. V 10 primerih je izrekla najmilejši ukrep opomin, v 3 primerih je ugotovila, da niso bili podani znaki kršitve delovne dolžnosti in je postopek ustavila, v 8 primerih pa je zaradi zaslišanja prič obravnavo preložila.

Huje so prekršili delovno dolžnost in bili kaznovani:

Z javnim opominom:

1. TRUPEJ FRANČ iz prometa. Dne 27. marca 1969 po končani nočni izmeni ni očistil lokomotivske hale in ni nasekal potrebnih drv za podkurjavo lokomotiv – javni opomin.

2. OCVRK FRANČ iz prometa. Dne 28. marca 1969 na nočni izmeni v kurilnici ni očistil kurilniških prostorov, ključavničarsko delavnico pa je le delno očistil – javni opomin.

3. ROZMAN LUDVIK, iz jeklarne, je dne 13. aprila 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

4. TRŽAN MILAN, iz šamotarne, je v dne 28. in 29. aprila 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

5. ZALOKAR ANDREJ, iz šamotarne, je v dne 29. in 30. aprila 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

6. VUJASINOVIČ JOVO, iz elektroplavža, je dne 2. maja 1969 na nočni izmeni pretrgal kabel za magnetno ploščo in poškodoval napravo za hlajenje grodija, ko je nosil breme z žerjavom preko strojev in naprav – javni opomin.

7. INKRET ZLATKO, iz livarne valjev, je dne 7. maja 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

8. SKUTELJ ANTON, iz jeklarne, je v dne 6. in 7. maja 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

9. RABUZA IVAN, iz livarne valjev, je dne 16. aprila 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

10. ANTLEJ EMIL, iz elektroplavža – aglomeracija, je dne 11. maja 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

11. BREČKO VILI, iz mehanične delavnice, je dne 9. maja 1969 neopravičeno izostal od dela – javni opomin.

Z zadnjim javnim opominom:
12. PENIČ DANIEL, iz jeklarne, je dne 27. aprila 1969 prevrnil kokile prve plošče na kokile druge plošče in je izteklo jeklo iz kokil druge plošče ter

so zaradi tega ingoti bili izmeček – zadnji javni opomin.

13. GAJŠEK MIROSLAV, iz elektroplavža, je dne 11. maja 1969 v nočnem času, ko je bil na delu, brez dovoljenja odgovornega vodje zapustil delovno mesto paznika finega drobilca – zadnji javni opomin.

14. POLŠAK IVAN, iz jeklarne, je dne 15. maja 1969 ponovno neopravičeno izostal od dela – zadnji javni opomin.

Iz pisarne pravne službe

Jože Glavač

Sredi maja je umrl v Čretu pri Celju upokojeni kurjač šamotarne Jože Glavač, v 62. letu starosti. Prijatelji in znanci so ga pospremili na zadnji poti na pokopališče v Čretu. Glavač je imel za sabo težko življensko pot, saj je pred vojno preživel, kakor je nanese, kot pomožni delavec pri zidarjih, pri regulacijskih delih, pri zasebnikih, potem v letih 1938 do 1941 v šamotarni kot prostorni delavec. Med vojno je delal v valjarni železarni v Kapfenbergu in kot

progovni delavec v Tezmem. Od 14. oktobra 1944 do osvoboditve je bil borec v NOV. Od 1945 do 1950 je delal zopet v naši šamotarni kot oblikovalec in nazadnje kot kurjač, dokler ni bil do deljen predelavcem in nazadnje kot kurjač invalidsko upokojen 14. aprila 1960, po 34 letih in 8 mesecih dela. Ž ženo sta spravila do kruha 2 otroka, dva sinova. Izčrpan je naš dolgoletni sodelavec naposled klonil v objem smrti in zapustil žalujčo ženo in dva otroka, s katerimi vsi sočustvujemo.

STORSKI ZELEZAR. Glasilo delovnega kolektiva Železarne Štore – Izhaja vsak mesec – Odgovorni urednik Stane Ocvirk – Urednik Rudolf Uršič – Uredniški odbor: dipl. ing. Janez Barborič, Friderik Jernejšek, Anton Mackošek, Rajko Markovič, Stane Ocvirk, Stane Sotler, Rudolf Uršič, dipl. ing. Niko Zakonjšek in Ivan Zmahar – Tiska GP »Celjski tisk« Celje.